

TIIVISTELMÄ

Sosiaali- ja terveysministeriö käynnisti vuonna 1997 Verkostoituvat erityispalvelut –hankkeen. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa vuosina 1998-1999 kartoitettiin alueellisesti sosiaalihuollon erityispalvelujen tilanne kunnissa. Hankkeen toisessa vaiheessa vuosina 2000-2001 alueellisten johtoryhmien tehtävänä oli tunnistaa luontevia yhteistoiminta-alueita ja arvioida palvelujen kehittämistarpeita, sitouttaa kuntien johtoa alueelliseen yhteistyöhön, huolehtia verkostoitumisen käynnistymisestä kaikilla alueilla, edistää alueellisten sopimusmenettelyjen käyttöönottamista ja selvittää oman alueen ylikunnallisia sosiaalihuollon erityispalvelujen tuottajia. Pohjanmaan maakuntien osalta hankkeen I- ja II-vaiheista on tehty raportit Sosiaalihuollon erityispalvelut Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla sekä Pohjanmaalla.

Verkostoituvat erityispalvelut –hankkeen kolmas ja viimeinen vaihe ajoittui vuosille 2002-2003. Valtakunnallisesti hanke keskittyi konkreettisten seudullisten sosiaalihuollon erityispalveluja koskevien suunnitelmien tekemiseen. Seutusunnitelmat tehtiin yhteistyössä alueellisten Vep-johtoryhmien, lääninhallitusten ja sosiaalialan osaamiskeskusten kanssa. Tällä työskentelytavalla tuettiin Vep-hankkeen siirtymistä luontevasti osaksi sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaa vuoden 2004 alusta lähtien.

Vaasan Vep-johtoryhmän alueella Länsi-Suomen lääninhallitus osti Vep-suunnitelmatyön Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIALta ajalla 1.9.-31.12.2003. Suomen Kuntaliitto osallistui Vep-hankkeeseen kartoittamalla olemassa olevat sosiaalihuollon erityispalvelujen sopimuskäytännöt ja mallintamalla uusia strategisen tason sekä yksittäisiä palveluja koskevia sopimusmalleja kuntien käyttöön. Aiheesta valmistuu Suomen Kuntaliiton julkaisu vuoden 2003 loppuun mennessä.

Vep-suunnitelmatyö toteutettiin Pohjanmaan maakuntien alueella seutukunnittaisina työkokouksina, joissa tavoitettiin 47 kunnan edustajat. Työkokousten pääteema-alueina olivat lastensuojelu, erityispäivähoito, päihdehuolto ja vammaispalvelu. Kuntien näkökulmasta oman kunnan rajat ylittävän yhteistyön aloittaminen ei ole itsestäänselvyys. Yksitoista seutukuntaamme elävät hyvinkin erilaisissa vaiheissa. Periaatteellista kiinnostusta ja tarpeita yhteistyöhön löytyy, toteutumisen vaihe vaihtelee. On alueita, joissa kuntien välinen yhteistyö jää puhelinkonsultaatioiden varaan, toisaalla se toteutuu säännöllisinä tapaamisina. Mukana on kuitenkin myös alueita, joissa yhteistyö ja yhteinen toiminta on todettu perustelluksi tavaksi toteuttaa sosiaali- ja terveyspalveluita ja työskentelymuotoa viedään aktiivisesti eteenpäin.

SISÄLLYS

	sivu
1. JOHDANTO	1
1.1. Verkostoituvat erityispalvelut -hankkeen historia Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnissa	1
1.2. Verkostoituvat erityispalvelut – hankkeen suunnitelmatyön tehtäväksiänto ja toteuttaminen	3
2. SEUTUKOHTAINEN SELVITYS- JA SUUNNITELMATYÖ	4
2.1 Johdanto	4
2.1. Pohjanmaan maakunta	5
Kyrönmaan seutukunta	5
Pietarsaaren seutukunta	8
Vaasan seutukunta	12
Suupohjan rannikkoseutukunta	17
2.2. Etelä-Pohjanmaan maakunta	18
Järviseudun seutukunta	18
Eteläisten ja Pohjoisten seinänaapurien seutukunta	22
Härmänmaan seutukunta	26
Suupohjan seutukunta	29
Kuusiokuntien seutukunta	33
2.3. Keski-Pohjanmaan maakunta	36
Kokkolan ja Kaustisen seutukunnat	36
3. YHTEENVETO	41
3.1. Sosiaalihuollon erityispalvelujen kehittämisen tarvealueet ja suunnitelmat	41
3.2. Kuntien sitoutuminen	43
LÄHTEET	45
LIITTEET	46
Liite 1: Toimeksiantosopimus	
Liite 2: Työsuunnitelma	
Liite 3: Ennakkotehtävä	

1. JOHDANTO

1.1. Verkostoituvat erityispalvelut -hankkeen historia Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnissa

Verkostoituvat erityispalvelut –hankkeen I-vaiheen Vaasan alueen johtoryhmä asetettiin toimikaudeksi 20.2.1998 – 31.12.1999. Johtoryhmän ensimmäinen tehtävä oli syksyllä 1998 perusselvityksen laatiminen erityispalvelujen tilasta alueella. Selvityksestä valmistui raportti ”Sosiaalihuollon erityispalvelut Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla sekä Pohjanmaalla”. Alkuvuodesta 1999 Vaasan alueen johtoryhmä järjesti yhdeksän puolen päivän mittaista työkokousta seutukunnittain. Seutukuntatapaamisissa käydyn keskustelun pohjalta laadittiin tiivis kuvaus alueen kuntien palvelujärjestelmästä. Tilaisuuksissa kartoitettiin myös mistä aiheista olisi tarvetta järjestää koulutusta. Esiin nousseiden tarpeiden mukaisesti järjestettiin kolme teemaseminaaria: Vammaishuollon teemaseminaari, Huumetyön teemaseminaari ja Verkostoituvat mielenterveyspalvelut. Verkostoituvat erityispalvelut –hankkeen I-vaiheen päättyessä esitettiin toimenpide-ehdotukset seuraaville toiminta-alueille: mielenterveyspalvelut, lastensuojelu, vammaishuolto, kehitysvammahuolto ja koulutusjärjestelmä.

Verkostoituvat erityispalvelut –hankkeen II-vaiheen johtoryhmä valittiin vuosiksi 2000 – 2001. Toisessa vaiheessa valtakunnallisesti tavoitteena oli jatkaa sosiaalihuollon erityispalvelujärjestelmää koskevaa kehitysprosessia erityisryhmien aseman parantamiseksi ja alueellisten erityispalvelujen järjestämiseksi hakemalla konkreettisia ratkaisumalleja. Hankkeen tavoitteena oli sitouttaa kuntien johtoa ja muita sosiaalihuollon tärkeitä toimijoita alueelliseen yhteistyöhön ja huolehtia siitä, että verkostoituminen käynnistyy kaikilla alueilla. Yhteistyön käynnistämiseksi Vaasan alueellinen johtoryhmä järjesti seutukuntiensa alueilla seminaareja, joissa keskustelun aiheina olivat alueiden ajankohtaiset erityispalveluiden ongelmat.

Seminaarit olivat onnistuneita ja keskustelua käytiin vilkkaasti. Seutukuntien alueilla ei virinnyt kuitenkaan niin paljon yhteistyötä kuin olisi ollut toivottavaa. Siksi päätettiin jatkaa alueellista työskentelyä maakuntien tasolla. Vep-johtoryhmä oli mukana kolmen maakunnan alueen neuvottelutilaisuuksissa kertomassa Vep-hankkeesta. Vaasan alueellinen Vep-johtoryhmä on osaltaan ollut mukana tiedottamassa osaamiskeskustoiminnasta järjestämällä kaksi seminaaria.

Vaasan Vep-johtoryhmän alueen kunnissa toteutettiin vuonna 2001 kysely, jossa selvitettiin kuntien ostopalvelu- ja muihin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä kuntien, järjestöjen ja yksityisten palveluntuottajien välillä sosiaalipalvelujen osalta. Kuntien käyttämien sopimusmallien selvittelyn lisäksi samalla kyselylomakkeella selvitettiin mielipiteitä Vep-hankkeesta ja sen hyödyllisyydestä sekä Vep-hankkeen aikana käynnistyneistä yhteistyöhankkeista ja tehdyistä yhteistyösopimuksista.

Verkostoituvat erityispalvelut -hankkeen III-vaiheessa Sosiaali- ja terveysministeriö asetti alueelliset johtoryhmät toimintakaudeksi 15.3.2002 – 31.12.2003. Valtakunnallisesti alueellisten johtoryhmien tehtäväksi annettiin:

- tunnistaa sosiaalihuollon palvelujen luontevat yhteistoiminta-alueet (seutukunnat, maakunnat) ja niiden veturikunnat sekä arvioida alueiden palvelukokonaisuutta ja palvelujen kehittämistarvetta
- sitouttaa kuntien johto ja muut toimijat sosiaalihuollon seudulliseen yhteistyöhön
- huolehtia siitä, että seudullinen yhteistoiminta käynnistyy kaikilla alueilla ja jokainen kunta on siinä mukana tai ainakin arvioinut oman erityispalvelutilanteensa ja osallistumisensa seudulliseen yhteistyöhön
- edistää alueellisten sopimusmenettelyjen käyttöön ottamista ja kehittämistä

- tukea alueellisten asiantuntijaverkostojen luomista koskien lastensuojelua, erityispäivähoitoa, päihdehuoltoa, vammaispalvelua ja mielenterveyspalveluja
- toimia yhteistyössä valtakunnallisen ekonsultaatiohankkeen kanssa
- osallistua sosiaalialan osaamiskeskustoimintaan omalla alueellaan ja varmistaa, että Vepissä tehty työ siirtyy vuoden 2004 alusta osaksi niiden toimintaa

Vep-hankkeen viimeisessä vaiheessa kartoitettiin Suomen Kuntaliiton toimesta sosiaalihuollon erityispalvelujen sopimuskäytännöt. Vuoden 2003 loppuun mennessä ilmestyy Suomen Kuntaliiton julkaisu, johon on koottu vaihtoehtoisia sopimusmalleja tukemaan seudullisen palvelujen tuottamista ja organisointia. Julkaisu tulee sisältämään malleja sekä strategisen tason seutusopimusmenettelyistä että yksittäisiä palveluita koskevista sopimuksista ja myös talouteen ja kustannustenjakoon liittyvistä teemoista.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 3.10.2002 kansallisen sosiaalialan kehittämisprojektin. Selvityshenkilöt esittivät, että sosiaalialan lähitulevaisuuden haasteet ovat erityisesti syrjäytymisen ehkäisy, väestön työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen, ikääntyvän väestön lisääntyviin palvelutarpeisiin vastaaminen sekä lasten ja perheiden hyvinvoinnin edellytysten parantaminen (STM:n monisteita 2003:20). Selvityshenkilöt totesivat väliraportissaan, että seutukunta on keskeinen kuntien strategisen yhteistyön perusta ja esittivät, että lääninhallitusten ja osaamiskeskusten yhteistyönä kartoitetaan koko maan tilanne seudullisesti tuotettavien palvelujen osalta ja tuetaan kuntia seudullisten ratkaisumallien löytämiseksi. Valtioneuvosto antoi 2.10.2003 periaatepäätöksen sosiaalialan tulevaisuuden turvaamiseksi, joka toimeenpannaan sosiaalialan kehittämishankkeena vuosina 2003 –2007. Sosiaalihuollon erityispalvelujen tuottaminen ja vaadittavan erityisosaamisen ylläpitäminen seudullisen yhteistyön tuloksena nousevat vahvasti esiin myös sosiaalialan kehittämishankkeen hankekokonaisuuksissa.

Vaasan alueellinen Vep-johtoryhmä otti keskeiseksi aiheeksi hankkeen kahdelle viimeiselle vuodelle laatu –teeman. Teemaa pidettiin ajankohtaisena, siitä puhutaan monissa paikoissa, mutta sen kytkeminen verkostoajatteluun on jäämässä vähälle. Verkostoituvat erityispalvelut –hanke voisi olla luomassa laatu-käsitteen ympärille keskustelufoorumia. Vepin tavoitteena olisi saada käynnistettyä prosessi, jossa laatu-ajattelu läpäisisi verkostomaisesti kaikki erityispalvelujen osa-alueet. Verkostoituvat erityispalvelut –hankkeen kolmannen vaiheen laatu –teeman ympärille rakentuneet seminaarit olivat:

- Varhaiskasvatuksen laadunhallinta – päivähoidon laatu ja erityiskasvatus
- Perhetyön uudet haasteet
- Vammaishuollon laatuseminaari
- Mielenterveystyö ja laatu
- Päihdepalvelujen laatu
- Laatu lastensuojelussa – huoltosuunnitelma laadun takeena/mittarina?
- Varhaiskasvatuksen laadunhallinta ...kun lapsi ja perhe tarvitsevat tukea

Verkostoituvat erityispalvelut –hanke ja Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA tiivistivät yhteistyötään hankkeen viimeisellä kaudella. SONet BOTNIA:n edustaja kutsuttiin mukaan alueellisen johtoryhmän toimintaan ja mm. seminaarit järjestettiin yhteistyössä. SONet BOTNIA kantoi järjestelyvastuun Varhaiskasvatuksen laadunhallinta –koulutuksesta sekä Kansallisen sosiaalialan kehittämisohjelman toimeenpano – mitä, missä, milloin? –seminaarista. Lisäksi SONet BOTNIA järjesti Etelä-Pohjanmaan lastensuojelutyöntekijöiden työkokouksen, jossa käsiteltiin ekonsultaatio-hanketta (projektipäällikkö Leena Kurra, Stakes) ja lastensuojelun palvelurakenteita ja työprosesseja (erikoistutkija, VEP-asiamies Tarja Heino, Stakes).

1.2. Verkostoituvat erityispalvelut –hankkeen suunnitelmatyön tehtäväksiänto ja toteuttaminen

Länsi-Suomen lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosasto osti Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIALta Verkostoituvat erityispalvelut -hankkeeseen liittyvän suunnitelmatyön koskien sosiaalihuollon erityispalvelujen seudullista tuottamista Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien alueilla (liite 1). Toimeksiänto sisälsi myös Verkostoituvat erityispalvelut -hankkeen Vaasan alueen loppuraportin tekemisen 15.12.2003 mennessä. Toimeksiänto oli kestoltaan 1.9.2003 – 31.12.2003 ja sitä tekemään palkattiin kehittämissuunnittelijaksi YTM Tarja Palomäki.

Vep-suunnitelmatyö toteutettiin maakuntien alueella seutukuntakohtaisina (11 seutukuntaa) työkokouksina (liite 2). Kokouksissa kartoitettiin kuntien sosiaalihuollon erityispalvelujen olemassa oleva tilanne ja arvioitiin kehittämistarpeet sekä käytössä olevat sopimusmenettelyt. Työkokouksiin kutsuttiin seutukuntien edustajat, joiden toimivaltaan kuuluu sosiaalihuollon erityispalveluista päättäminen ja/tai käytännön järjestäminen. Työkokoukset toteutettiin yhteistyössä Pohjanmaan maakuntien osaamiskeskus SONet BOTNIA:n kehittämissuunnittelijoiden kanssa. Työkokouksia edelsi ennakotehtävä, joka lähetettiin jokaisen kolmen maakunnan kuntien perusturva/sosiaalijohtajalle (liite 3). Ennakotehtävän kysymyskokonaisuudet liittyivät lastensuojeluun, erityispäivähoitoon, päihdehuoltoon ja vammaispalveluun.

Työkokoukset toteutuivat syyskuu – marraskuu 2003 välisenä aikana. Työkokouksiin osallistui maakuntien 57 kunnasta 47 kunnan edustajat ja jokainen seutukunnallinen työkokous pystyttiin järjestämään. Ennakotehtävään vastasi 57 kunnasta 33 kuntaa (58%). Maakunnittain vastauksia tuli Etelä-Pohjanmaalta 15 kunnasta (27), Keski-Pohjanmaalta 5 kunnasta (12) ja Pohjanmaalta 13 kunnasta (18).

Vep-suunnitelmatyöstä on lisäksi keskusteltu kahdessa Vaasan alueen Vep-johtoryhmässä, Pohjanmaan maakuntien osaamiskeskus SONet BOTNIA:n Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan ohjausryhmissä, SONet BOTNIA:n vammaispalvelujen ja varhaiskasvatuksen kehittäjäryhmissä sekä kahdessa Etelä-Pohjanmaan sosiaali- ja perusturvajohtajien työkokouksessa. Lisäksi kansallisen sosiaalialan kehittämishankkeen toimeenpanoon liittyvässä seminaarissa 13.11.2003 Ylihärmässä yhtenä teemana oli maakuntien VEP-suunnitelmatyö.

Valtakunnallisesti Vep-hankkeen seudullisen suunnitelmatyön etenemistä tukemaan palkattiin Stakesin erikoistutkija Tarja Heino. Hän toimi valtakunnallisena asiamiehenä 1.4.-31.12.2003 välisen ajan tehtävänään tukea ja koordinoita alueellisten Vep-johtoryhmien työtä erityisesti lasten ja nuorten palvelujen osalta. Asiamies osallistui alueellisten Vep-johtoryhmien organisoimaan työhön työskennellen työparina alueella seudullisia suunnitelmia valmistelevien henkilöiden kanssa ja välittäen tietoa alueelta toiselle.

2. SEUTUKOHTAINEN SELVITYS- JA SUUNNITELMATYÖ

2.1. Johdanto

Verkostoituvat erityispalvelut –hankkeen seutuselvitys ja –suunnitelmatyö toteutettiin Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien alueella. Maakuntien kuntien lukumäärä ja väestömäärä on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Maakuntien kuntien ja seutukuntien lukumäärä ja väestömäärä.

maakunta	kuntien lkm	seutukuntien lkm	maakunnan väestö 31.12.2002
Etelä-Pohjanmaa	27	5	194 105
Keski-Pohjanmaa	12	2	70 644
Pohjanmaa	18	4	173 006

Maakuntien 57 kunnan kuntakokoluokat ovat seuraavat:

- alle 5000 asukkaan kuntaa 31
- 5000 – 10 000 asukkaan kuntaa 15
- 10 000 – alle 30 000 asukkaan kuntaa 8
- yli 30 000 asukkaan kuntaa 3

Vastaavasti maakuntien seutukuntien koot ovat seuraavat:

- alle 20 000 asukasta 3
- 20 000 – n. 30 000 as. 4
- n. 50 000 as. 2
- yli 80 000 as. 2

Nämä perustiedot kunnista ja seutukunnista antavat tietyn perustaustan alueen ominaispiirteille. Kyseessä on pienehköistä kunnista ja seutukunnista koostunut väestöalue. Kaksikielisyys tuo mukanaan oman lisänsä maakuntien omailmeisyydelle. Pohjanmaan maakunnan 18 kunnasta 10 kunnan asukkaista yli 80% puhuu äidinkielenään ruotsia, koko maakunnan alueella noin 53% on ruotsinkielisiä.

Yksi varsin hyvin maakuntien tilannetta liittyen sosiaalihuollon erityispalveluiden tilanteeseen kuvaava tieto on se, kuinka monta sosiaalityöntekijää kunnassa on suhteutettuna asiakasmäärään. Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelma vuosille 2000 – 2003 suosittelee, että kunnassa tulee olla vähintään yksi sosiaalityöntekijä 2000 asukasta kohden. Länsi-Suomen läänin alueella on asiasta tehty tutkimus vuodenvaihteessa 2002-2003 (Sosiaalitoimistojen sosiaalityöntekijätilanne Länsi-Suomen läänin kunnissa vuonna 2003). Kyselyllä kartoitettiin sosiaalitoimistojen sosiaalityöntekijätilanne ja tulokset on esitetty taulukossa 2.

Taulukko 2. Etelä- ja Keski-Pohjanmaan sekä Pohjanmaan maakuntien kuntien sosiaalityöntekijätilanne suhteessa kunnan kokoon.

maakunta	sos.työntekijä-määrä	kuntien lkm	alle 2000 as/työntek.	yli 2000 as/työntek.	yli 3000 as/työntek.
Etelä-Pohjanmaa	0,5-1,5	10	1	3	6
	2-3	9	2	6	1

	4	6		5	1
	5-10	1		1	
	yli 10	1		1	
Keski-Pohjanmaa	0	2			
	1	6	1	1	4
	2	3		2	1
	yli 10	1		1	
Pohjanmaa	0	4			
	1	3		1	2
	2-3	5		4	1
	4	3	1	1	1
	5-10	2	1	1	
	yli 10	1	1		

Kolmen pohjalaismaakunnan tilanteesta on selkeästi nähtävissä kuntien pienehkö koko, henkilöstöä on vähän sosiaalityötä tekemässä. Toinen havainto on se, että suositus 2000 asiakasta / työntekijä toteutuu vain harvassa kunnassa, Länsi-Suomen läänin alueella keskiarvo nousi yli 2400 asukkaaseen/työntekijä. Monilla kunnilla on vaikeuksia peruspalveluidenkin turvaamisessa, jolloin energiaa kiinnittää huomiota erityispalvelujen tarvealueisiin ei ole.

Verkostoituvat erityispalvelut –hankkeen seutusuunnitelmatyö toteutettiin seutukunnittaisella työkokouskierroksella. Seudullinen ja/tai muu ylikunnallinen yhteistyö toteutui alueilla hyvin eri tavoin sosiaali- ja terveystalvelujen toiminta-alueella. Osa seutukunnista kokoontui tiiviissä yhteistyössä sisäasiainministeriön seutukuntaorganisaation kanssa tai sen organisoimana (seutusihteeri tai muulla vastaavalla nimikkeellä oleva toimi sihteerinä ja kokoonkutsujana), osalla kunnista oli toimiva yhteistyö, esim. sosiaali/perusturvajohtajien säännönmukaiset tapaamiset, joka juonsi juurensa muusta yhteisestä historiasta. Tietyillä seuduilla säännönmukaista yhteyttä toisiin kuntiin ei tällä hetkellä ole. Maakuntajaot olivat saattaneet rikkoa joitain toimivia yhteisiä toimintamuotoja, toisaalta mm. sisäasiainministeriön aluekeskusohjelmat olivat tuoneet mukaan uusia toimijoita. Varsin monet virallisten seutukuntajakojen reuna-alueiden kunnat toimivat kahden seutukunnan alueella.

2.2. Pohjanmaan maakunta

Kyrönmaan seutukunta

Kyrönmaan seutukunta on pienin kolmen pohjalaismaakunnan seutukunnista, asukkaita v. 2002 n. 17 200. Seutukuntaan kuuluvat Laihia, Isonkyrön ja Vähäkyrön kunnat, joista Laihia on selkeästi asukasluvultaan suurin.

Taulukko 3. Kyrönmaan seutukunnan väestö 31.12.2002 ja väestöennuste v. 2020.

KYRÖNMAA								
kunta	31.12.2002				ENNUSTE 2020			
	YHT.	0-14-v.	15-64-v.	65+	YHT.	0-14-v.	15-64 v.	65+
Isokyrö	5085	897	3127	1061	4904	810	2770	1324
Laihia	7532	1400	4886	1246	7308	1214	4277	1817
Vähäkyrö	4688	948	2989	751	4759	901	2768	1090
SEUTUKUNTA YHTEENSÄ				17305	SEUTUKUNTA YHTEENSÄ 16971			

Seudun kunnat kuuluvat Vaasan aluekeskusohjelma-alueeseen. Yhteistyötä tehdään oman seutukunnan ulkopuolella. Erityisesti Isonkyrön tilanne on kahden maakunnan rajalla se, että tiettyjä palveluita ostetaan sekä Seinäjoen että Vaasan kaupungeilta ja toisaalta ollaan mukana Kyrönmaan terveystieteiskuntayhtymässä. Kaikki kunnat ovat lisäksi kehitysvammahuollossa Seinäjoella toimivan Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymän alaisia.

Työkokous sosiaalihuollon erityispalveluista toteutettiin Vähässäkyrössä 25.9.2003. Mukana olivat seudun kuntien sosiaali-/perusturvajohtajat.

LASTENSUOJELU

Työntekijätilanne on seuraava:

Laihia	2 sosiaalityöntekijää muun työn ohessa
Isokyrö	50% nuorisokuraattori sosiaalityöntekijän ja perusturvajohtajan työajasta pieni osa
Vähäkyrö	1 sosiaalityöntekijä, hoitaa sosiaalityön kaikki toiminta-alueet sosiaalijohtaja työparina ja hoitaa sijaishuollon sekä huostaanottoon ja lausuntoihin liittyviä toimenpiteitä

Kunnilla ei ole omia lastensuojeluyksiköitä, palveluita ostetaan sekä yksityisiltä palveluntuottajilta että Vaasan ja Seinäjoen kaupungeilta. Sijoitettaessa lasta lastensuojelun palveluysikköön, ratkaisevia tekijöitä ovat vapaan paikan löytyminen, sijainti ja palvelumuoto. Vuodessa keskimäärin sijoitettuja lapsia ja nuoria oli Vähässäkyrössä 2, Isossakyrössä 3 ja Laihialla 4. Kokonaisarviointia lastensuojelupalveluja tarvitsevien lasten ja nuorten määrästä kunnissa ei ole tehty. Isossakyrössä arkityön arvioinnin perusteella noin 10 lasta/nuorta hyötyisi lastensuojelun avohuollon tukitoimista, mutta eivät niitä resurssipulan vuoksi saa. Rinnakkaisina tai korvaavina palvelumuotoina kunnissa käytetään päivähoitoa ja kotipalvelua.

Yhteistyö:

Yhteistyötä Kyrönmaan kuntien kesken tapahtuu yksittäisten lastensuojelun asiakasperheiden osalta sekä yleisemmin maksupolitiikkaan liittyen. Lisäksi yhteistyötä tehdään oikeudelle annettavien lausuntojen valmistelussa. Seudun sosiaalijohtajat tapaavat säännöllisesti. Isommilta kunnilta kysytään sijoituspaikkakokemuksia.

Vaasan sairaanhoitopiiri on hakenut hankerahoitusta lasten ja nuorten psykiatrian palveluihin vuonna 2003 useisiin hankkeisiin. Vähäankyröön hankerahoitusta on saatu mielenterveystyön kehittämiseen koulutoimen alueella, jossa käytännössä tarkoitus on saada kuntaan koulupsykologipalveluita, pätevää työntekijää ei kuitenkaan ole löytynyt. Laihialla on alkanut rahoituksen turvin Lasten tuki –projekti. Kunnassa on vireillä uusi työmuoto, jossa on koottu perheille oma auttajaverkosto. Projektirahoilla palkattu perhetyöntekijä tekee tätä työtä ja toimii käytännön työntekijänä perheissä. Isossakyrössä on alkamassa marraskuussa 2003 puolen vuoden aikana toteutettava oma ”Varhaisen puuttumisen” koulutus, johon osallistuu päivähoidon, ala-asteen ja neuvolan henkilökuntaa. Koulutuksessa on tavoitteena oppia tunnistamaan ongelmat ja saada valmiuksia puuttua niihin oikeaan aikaan ja oikealla tavalla.

Laihia haki ja sai valtionavustusta syrjäytymisuhan alaisten lasten ja nuorten palveluihin liittyvään hankkeeseen. Valitun projektityöntekijän tehtävänä on laatia kuntaan lapsi-, nuoriso- ja perhepoliittinen ohjelma, jossa ennakoidusti varaudutaan lasten kasvun ja heidän perheidensä tukemiseen neuvolasta peruskoulun päättymiseen saakka. Myös Isollakyröllä ja Vähälläkyröllä oli samantyyppiset hankehakemukset perhetyöntekijän saamiseksi kuntaan, mutta ne eivät rahoitusta saaneet.

Mitä toivotaan:

- koulukuraattori: Vähässäkyrössä ei ole ja Isossakyrössä 50% työajalla. Esiin noussut Isossakyrössä, ettei tämä työnjako toimi vaan parempi ratkaisu olisi esim. yhdistää kahden kunnan työntekijätarve, työ pysyisi samana, työntekijä liikkuisi kahden kunnan alueella. Asia nousi esiin keskustelussa.
- huostaanottojen valmistelut ja huostaanottotoimenpiteet. Myös työparityöskentelyn mahdollisuus olisi tietyissä tilanteissa hyvä, samoin konsultaation mahdollisuus lastensuojeluasioissa.
- lastensuojeluasiakkaan saattaminen. Perheen muuttaessa kunnasta toiseen, asiasta käytäisiin säännönmukaisesti keskustelua lähtevän ja tulevan kunnan ko. viranomaisten kesken. Perheen kanssa työskenteleminen helpottuisi sitä kautta sekä perheen että lastensuojeluviranomaisten näkökulmasta.
- yksityisistä lastensuojeluyksiköistä tietoa on liian vähän. Tarve saada koottua tietoa toimintatavoista ym. (Laituri-projekti)
- sosiaalipäivystys, kysely meneillään. Kiinnostusta löytyy.

ERITYISPÄIVÄHOITO

Kyrönmaan seutukunnan kunnissa ei ole erityispäivähoidon työntekijöitä. Erityislapset hoidetaan perusrhymissä avustajia työssä lisäapuna käyttäen, tukea ongelmatilanteisiin haetaan perheneuvolasta. Erityispäivähoitoa tarvitsevien lasten kokonaismäärää ei ole arvioitu. Erityispäivähoidon alueella ei ole meneillään projekteja.

Yhteistyö:

Yhteistyötä toivottaisiin Kyrönmaan kuntien kesken esim. yhteisen erityislastentarhanopettajan palkkaamiseksi, erityislasten pienryhmien muodostamiseksi ja yhteisen koulutuksen toteuttamiseksi.

PÄIHDEHUOLTO

Työntekijätilanne on seuraava:

Laihia	1 sosiaalityöntekijä muiden tehtävien ohessa
Isokyrö	1 sosiaalityöntekijä muiden tehtävien ohessa
Vähäkyrö	1 sosiaalityöntekijä muiden tehtävien ohessa, sosiaalijohtaja tekee mm. laitoshoitopäätökset

Kunnilla ei ole omia yksiköitä. Palveluita ostetaan Seinäjoen ja Vaasan A-klinikoilta, Vaasan kaupungin katkaisuhuitoasemalta sekä päihdehuoltoyksiköstä. Katkaisuhuitoa annetaan myös Kyrönmaan terveyskeskuskuntayhtymän vuodeosastolla. Laitoskuntoutusta ostetaan Kokkolan Ventuskartanosta. Ostopäätökseen vaikuttaa palvelumuoto ja sen saatavuus. Päihdehuollon asiakasmäärä keskimäärin vuodessa jää vajaaseen kymmeneen. Päihdehuollon palveluita tarvitsevien kokonaismäärää ei ole kunnissa arvioitu eikä päihdehuoltoon liittyviä suunnitelmia tai hankkeita ole meneillä.

Yhteistyö:

Isokyrö nostaa esiin kiinnostuksen yhteistyöhön omaa seutua laajempaan, Vaasan ja Seinäjoen seutujen kanssa. Yhteistyökohteina hyödyllisiä olisivat huumeongelmaisten hoidon alueellinen suunnittelu, ikääntyvien päihderiippuvaisten hoitoproblematiikka, hoitopaikkojen koordinointi sekä vertaistuen käytännön toimivuudesta kokemustiedon ja -taidon saaminen käyttöön.

VAMMAISPALVELU

Työntekijätilanne on seuraava:

Laihia	1 sosiaalityöntekijä muiden työtehtävien ohessa
Isokyrö	1 kanslisti ja perusturvajohtaja pienen osan työajasta
Vähäkyrö	sosiaalijohtaja muiden työtehtävien ohessa

Omia yksiköitä kunnissa ei ole. Palveluita ostetaan Eskoon sosiaalipalvelut ky:ltä (laitoshoido, asumispalveluita, työ- ja päivätoimintaa sekä neuvolakäyntejä), Invalidiliiton palvelutaloista, Vaasan Invalidien asumisyksiköstä ja yhdistyksiltä. Palvelujen ostamista ohjaavat palvelumuoto ja sijainti. Vammaispalveluja tarvitsevien henkilöiden kokonaismäärää ei ole arvioitu.

Yhteistyö:

Kyrönmaan kunnat ovat hakeneet Asumispalvelusäätiöltä kartoitustyötä vammaisten asumispalveluiden tarpeesta seutukunnassa. Päätös kartoituksen alkamisesta tulee lähiaikoina. Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä haki syrjäytymisuhan alaisten lasten ja nuorten palveluihin suunnattua valtionavustusta SILTA-hankkeelle. Hanke oli tarkoitus suunnata Kyrönmaan kuntien alueella vaikeammin kehitysvammaisten yläasteikäisten ja oppivelvollisuuden päättäneiden nuorten palvelujen kehittämiseen. Hankehakemus ei mennyt läpi eikä sen uudistaminen esim. vuoden vaihteen kehittämishankerahoitukseen ole vielä varmaa. Kiinnostusta yhteistyöhön vammaispalveluissa on sekä Vaasan että Seinäjoen suuntaan.

Vammaispalvelun kehittämisessä ja yhteistyötarpeissa nousivat erityisesti esiin:

- kehitysvammaisten koululaisten tarpeet: aamu- ja iltapäivähoidon tarve. Ongelmana lasten ja nuorten asuminen hajallaan, miten järjestettävissä, esim. muutamalle henkilölle yhteinen henk.koht.avustaja. Ongelmana etäisyydet?
- kehitysvammaisten itsenäisen asumisen tukeminen (iäkkäät vanhemmat / laitos, miten pärjätään itsenäisesti)
- asunnon muutostyöt: yhteinen linjaaminen tarpeista ja toteutuksesta, esim. yksi rakennusalan ammattilainen, jolta kysytään ensisijaisesti kustannusarvioihin kommentit
- vammaispalvelun kuljetukset, yhteinen tarve rationalisoida ja järkeistää. Lääninhallitukselta mahdollisuus saada taloudellista tukea selvityksen tekemiseen.

YHTEENVETO

Seudun kolmella kunnalla on toiminnallista yhteistyötä. Sosiaalijohto kokoontuu säännönmukaisesti sopimaan toiminnan periaatteista ja maksuihin liittyvistä asioista. Sosiaalitoimen käytännön arki sujuu kussakin kunnassa omana toimintana. Palveluita ostetaan joko ostopalvelusopimuksin tai asiakaskohtaisin sopimuksin. Seudullinen sopimusmenettely ei tähän saakka ole ollut vaihtoehto, siltä pohjalta toimintaa ei ole ohjattu. Yhteistyön ja mahdollisten yhteisten työntekijöidenkin tarvealueita on, näiden asioiden käytännön toteuttamista ei ole vielä lähdetty toteuttamaan.

Seudun ja sen kuntien pienuus koetaan ongelmana mm. hankkeiden ja muun kehittämistoiminnan käynnistämisessä. Pienten kuntien tarpeet liikkuvat varsin arkisissa ja konkreettisen tason ”pienissä” asioissa, joihin ei hankerahoitusta saada eikä uusia toimintoja toisaalta pystytä oman talousarvion puitteissa rahoittamaan. Myös ajan löytyminen hankeideoiden ja hankkeiden alulle saattamiseksi on ongelmallista pienissä kunnissa, joissa yhden työntekijän vastuulla muutenkin on jo useita toiminta-alueita.

Pietarsaaren seutukunta

Pietarsaaren seutukunta on kaksikielinen viiden kunnan (Pietarsaari, Pedersöre, Kruunupyö, Uusikaarlepyy ja Luoto) käsittämä seutu, seutukunnan väestöstä noin 76% on ruotsinkielisiä. Seudun kunnista pienin on Luoto ja suurin Pietarsaari, jossa asukkaita on vajaa 20 000.

Taulukko 4. Pietarsaaren seutukunnan väestö 31.12.2002 ja väestöennuste v. 2020.

PIETARSAAREN SEUTUKUNTA								
kunta	31.12.2002				ENNUSTE 2020			
	YHT.	0-14-v.	15-64-v.	65+	YHT.	0-14-v.	15-64 v.	65+
Kruunupyy	6809	1337	4151	1321	6677	1416	3662	1599
Luoto	4181	1344	2368	469	3632	898	2088	646
Pedersöre	10310	2657	6258	1395	10150	2309	5824	2017
Pietarsaari	19457	3595	12395	3467	18440	2972	10785	4683
Uusikaarlepyy	7431	1357	4580	1494	6315	1043	3614	1658
SEUTUKUNTA YHTEENSÄ				48188	SEUTUKUNTA YHTEENSÄ 45214			

Pietarsaaren seutu on yksi sisäasiainministeriön aluekeskusohjelma-alueista. Seudullista yhteistyötä sosiaalitoimen alueella on varsin vähän. Pietarsaaren kaupungin asema koetaan muiden seudun kuntien taholta ristiriitaisena koska se seudun suurimpana kuntana pystyy tuottamaan palvelunsa itse ja myymään palveluita myös muille seudun kunnille, jolloin tarpeet ovat yhdensuuntaiset.

Työkokous sosiaalihuollon erityispalveluista toteutettiin Kokkolassa 1.10.2003. Mukana olivat Pietarsaaresta sosiaalijohtaja sekä lastensuojelun ja vammaispalvelun edustajat, Kruunupyystä ja Pedersörestä sosiaalisihteerit, Udestakaarlepyystä sosiaalityöntekijä, Luodosta sosiaalijohtaja ja Sonet BOTNIAn kehittämissuunnittelija.

LASTENSUOJELU

Työntekijätilanne on seuraava:

Pietarsaari 7,5 sosiaalityöntekijää

Pedersöre 3 sosiaalityöntekijää, kuuluu myös muita tehtäviä ja kaksi perhetyöntekijää

Kruunupyö 3 sosiaalityöntekijää ja sosiaalisihteri, kaikille kuuluu myös muita tehtäviä

Uusikaarlepyy

2 sosiaalityöntekijää

Kunnissa ei ole omia lastensuojeluyksiköitä. Perheneuvolapalveluita ostetaan sekä Pietarsaaresta että Kokkolasta, lastensuojelun asumispalveluita yksityisiltä palveluntuottajilta. Sijoitettaessa lapsia ja nuoria, ratkaisevia tekijöitä ovat yksikön sijainti, toimintamuoto ja hinta. Ostettavien palvelujen yhtenä oleellisena kriteerinä on myös kaksikielisyys, joka rajaa ostopalvelujen tarjontaa. Yhden kunnan kommenttina nousivat esiin myös projektien huonot hyödyntämismahdollisuudet koska ne ovat ainoastaan suomenkielisiä. Paljon aikaa ja resursseja vie kääntää toiminnalle tarpeellista materiaalia ruotsinkieliseksi.

Vuositasolla sijoitettujen lasten ja nuorten määrä vaihteli Pedersören ja Uudenkaarlepyyn noin yhdestä Pietarsaaren noin 30:een. Kokonaisarviointin lastensuojelupalveluja tarvitsevien lasten ja nuorten määrästä oli tehnyt Pedersöre kesällä 2003. Neljä seudun viidestä kunnasta arvioi, että kaikki lastensuojelupalveluita tarvitsevat asiakkaat eivät saa palvelua. Kruunupyö ja Pietarsaari totesivat, että tarvetta olisi perhetyön kehittämiselle, Pietarsaaresta alkaa 1.11.2003 aiheeseen liittyvä projekti (STM:n valtionavustus). Yhdessä kunnassa käytetään kotipalvelua korvaavana hoitomuotona. Yhdessä kunnassa on kuluvan talven aikana meneillään projekti yhteistyössä perhetyön ja kotipalvelun välillä.

Yhteistyö:

Yhteistyö toteutuu lähinnä naapurikuntien kesken puhelimitse tapahtuvana konsultaationa.

Kiinnostusta avata yhteistyötä olisi nimenomaan oman seudun kuntiin ja Kokkolan suuntaan.

Yhteistyön ja yhteisen työmuodon kohteiksi toivotaan lyhytaikaishoitoa tarvitseville lapsille ja nuorille suunnattu perhekoti, yhdessä kouluttautuminen ja yhteisen perhetyöntekijän palkkaaminen.

Yhteisiä työntekijöitä kunnilla ei ole. Yhteistyötä hankkeiden kautta on jonkin verran. Marraskuussa 2003 on alkamassa Tukea lapsiperheen arkeen –hanke Pietarsaassa, jossa seudun kunnat ovat mukana lähinnä koulutusosiossa. Toinen koko seutua koskeva hanke on Sulubaa, joka on nuorille suunnattu hanke ja Kansaneläkelaitoksen rahoittama. Kruunupyyn lastensuojeluun liittyvä hankehakemus ei toteutunut.

Pietarsaassa on poliisilaitoksella yhtenä päivänä viikossa sosiaalityöntekijä. Tätä työpanosta Pietarsaari on kiinnostunut myymään muille kunnille. Kiinnostusta tähän ei ole ollut, tarvetta sosiaalipäivystyksen järjestämiseen kuitenkin on jokaisessa seudun kunnassa. Erityisesti suurten tapahtumien aikana päivystykseen ovat osallistuneet seudun kuntien sosiaalityöntekijät. Sosiaalipäivystyksen tilannetta ja tarpeita kartoitetaan parasta aikaa SONet BOTNIAn toimesta, näistä tuloksista seudun kunnat saavat tietoa asian jatkosuunnitelmien pohjaksi.

ERITYISPÄIVÄHOITO

Pietarsaaren seutukunnan kuntien erityispäivähoidon työntekijätilanne on seuraava:

Pietarsaari/suomenkiel.	kiertävä erityislastentarhanopettaja 7 erityispäivähoidon avustajaa ja työkaudella 2003-2004 lisäksi 1 oppisopimuksella ja 1 määräaikaisella työsopimuksella liikunnanohjaaja (molempien kieliryhmien käytössä)
Pietarsaari/ruotsinkiel.	kiertävä erityislastentarhanopettaja 12 erityispäivähoidon avustajaa
Pedersöre	3 erityislastentarhanopettajaa erityispäiväkodissa
Kruunupyy	erityislastentarhanopettaja 4 työntekijää integroidussa ryhmäperhepäivähoidossa

Suurin osa erityispäivähoitoa tarvitsevista lapsista saa palvelunsa omasta kunnasta. Jonkin verran palveluita ostetaan esim. kotiopetuksen tarjoamiseksi ja tutkimus- ja intervallihoidoiksi. Erityispäivähoitoa tarvitsevien lasten määrä arvioidaan Pietarsaassa vuosittain, siellä myös kaikille tarvitseville lapsille palvelua pystytään tarjoamaan, tosin ei välttämättä riittävän intensiivisesti tai nopeasti. Pietarsaassa toteutuu järjestelmällinen havainnointi- ja keskusteluyhteistyö kiertävän lastentarhanopettajan ja päivähoidon kentän kesken, jonka lisäksi terveyskeskuksessa on aktiivisesti toimiva lasten kuntoutusryhmä.

Yhteistyö:

Kehu! –hanke on toiminut Luodon, Pedersören ja Pietarsaaren kunnissa vuodesta 1997 alkaen. Hankkeessa toteutetaan lastenneuvolan, päivähoidon ja seurakuntien yhteistyönä 5 vuotta täyttävien lasten kehityskartoitus. Moniammatillista yhteistyötä on syntynyt ja kehitetty paitsi oman seudun toimijoiden myös ympäristökuntien kanssa.

Usean rannikkoseudun kunnan ruotsinkieliset erityislastentarhanopettajat tapaavat. Yhteistyötä toivottaisiin koulutuksen ja ammatillisten yhteisten asioiden tiimoilta. Ruotsinkielisestä materiaalista toivotaan enemmän tarjontaa.

PÄIHDEHUOLTO

Työntekijätilanne on seuraava:

Pietarsaari	4 kokopäiväistä ja 2 osa-aikaista työntekijää A-klinikalla
Pedersöre	3 sosiaalityöntekijää, kuuluu myös muita työtehtäviä
Kruunupyy	1 sosiaalityöntekijä, kuuluu myös muita työtehtäviä
Uusikaarlepyy	1 sosiaalityöntekijä, kuuluu myös muita työtehtäviä

Kunnista Pietarsaassa on omat päihdehuollon palveluyksiköt A-klinikka ja Pelastusarmeijan suojakoti ja Uusikaarlepyyssä päiväkeskus Cafe' Hyddan. Muut seudun kunnat ostavat A-

klinikkapalveluita Pietarsaaresta ja Kokkolasta, avohuollon palveluista suuren osan ruotsinkielisestä Kårkullan kuntayhtymästä (Pixneklinden) ja laitospalveluita Kokkolan Ventuskartanosta. Palvelun ostoperusteina ovat kieli, hinta ja sijainti. Päihdehuollon kokonaispalvelutarvetta ei ole kunnissa arvioitu. Kahdessa kunnassa todetaan kuitenkin, että palvelut pystytään tarjoamaan niille, jotka ovat motivoituneita hoitoon. Kruunupyssä on tehty suunnitelma päihdehoidon hoitoketjun toiminnasta. Pietarsaareissa tarve olisi saada huumeruiskujen vaihtopiste ja katkaisuhuoltoasema uusiksi palvelumuodoiksi.

Yhteistyö:

Suurin osa päihdepalveluista toteutuu Pietarsaaren A-klinikan kautta. Sen toiminta on itsenäistä ja kunnat ovat tyytyväisiä saamaansa palveluun. Seudun kunnilla ei ole meneillään omia tai yhteisiä projekteja. Pietarsaareissa toivotaan omaa kuntaa laajempaa yhteistyötä ja yhteisiä sopimusmenettelyjä sekä työmenetelmiä huume- ja päihdeongelmaisten katkaisuhoidossa ja koulutusyhteistyötä Kokkolan, Vaasan ja Seinäjoen A-klinikan toimipisteiden kanssa.

VAMMAISPALVELU

Työntekijätilanne on seuraava:

Pietarsaari	1 johtava sosiaalityöntekijä ja 2,5 sosiaaliohjaajaa	
Pedersöre	1 sosiaalityöntekijä, kuuluu myös muita työtehtäviä	
Kruunupyy	1 sosiaalityöntekijä, kuuluu myös muita työtehtäviä	
Uusikaarlepyy	1 sosiaalityöntekijä	
Kunnissa on omia yksiköitä seuraavasti:		
Pietarsaari	Kevakoti (asuntola)	
	9 työntekijää	6 vakituista asuntoa ja 2 lyhytaikaishoitopaikkaa
	Toimintakeskus	
	5 työntekijää	lukumäärä vaihtelee
Kruunupyy	Solsidan	
	4½ työntekijää	5 asukaspaikkaa
	Regnbågen	
	2 työntekijää	12 asukaspaikkaa
Uusikaarlepyy	Grönkulla boende	
	4 työntekijää	5 asukaspaikkaa

Kaikki seudun kunnat ostavat vammaishuollon asumis- ja laitospalveluita. Palvelun tarjoajia ovat mm. Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä, Kårkullan kuntayhtymä, Folkhälsan ja Mendis Oy. Perusteluna ostopäätökselle ovat kieli, palvelun sijainti ja palvelumuoto sekä hinta. Kunnissa ei ole tehty vammaispalvelua tarvitsevien henkilöiden kokonaiskartoitusta. Pietarsaari ja Kruunupyy ilmoittavat, että palvelun ulkopuolelle jää henkilöitä, koska määräraha ei riitä (Pietarsaareissa kuljetuspalveluasiakkaita). Seudun kunnista Pietarsaarella olisi tarvetta saada tukevaa hoitoa lievästi kehitysvammaisille ja psyykkisesti sairaille henkilöille.

Yhteistyö:

Yhteistyö kuntien välillä tapahtuu useimmiten puhelimitse tiedusteluna menettelytavoista yksittäisissä asiakastilanteissa. Tapaamisessa 1.10.2003 sovittiin vammaispalveluasioita hoitavien henkilöiden yhteisestä kokoontumisesta. Pietarsaarella on jonkin verran resursseja myydä vammaispalveluja, mm. suomenkielisille kehitysvammaisten hoitajille lomahoitoa Keva-kodissa. Kuntien omia tai yhteisiä projekteja ei vammaispalveluissa ole meneillään. Yhteistyötä toivotaan koulutuksen merkeissä.

YHTEENVETO

Yhteistyön tai yhdessä tekemisen näkökulmasta Pietarsaaren seutukunnan kunnilla ei ole pitkää yhteistä historiaa liittyen sosiaalihuollon erityispalveluihin. Tarvittavia palveluita on ostettu mm. naapurikunnista ja yksittäisissä tilanteissa naapurikunnasta on saatu puhelinkonsultaatiota.

Vammaispalvelutyöntekijöillä on aikaisemmin ollut yhteisiä kokoontumisia, joita nyt sovittiin aloitettavaksi uudelleen. Seudun kuntien sosiaalijohto ei tapaa säännönmukaisesti. Useammalla toiminta-alueella koulutusyhteistyötä toivottiin sekä oman seudun alueella että seudun ulkopuolella, samoin ruotsinkielisen työnohjauksen saamisen tarve on ajankohtainen.

Vaasan seutu

Vaasan seutu on väkiluvultaan suurin kolmen pohjalaismaakunnan seuduista. Vaasan kaupunki on seudun selkeästi suurin kunta, pienin on Maksamaan kunta. Kaikki alueen kunnat ovat kaksikielisiä, seutukunnan väestöstä noin 45% on ruotsinkielisiä. Seudun kunnat kuuluvat sisäasiainministeriön aluekeskusohjelman alaiseen Vaasanseudun aluekeskusohjelmaan, johon kuuluu 11 kuntaa lähialueelta, seudun seitsemän kunnan lisäksi Kyrönmaan kunnat ja Jurva.

Taulukko 5. Vaasan seutukunnan väestö 31.12.2002 ja väestöennuste v. 2020.

VAASAN SEUTU								
kunta	31.12.2002				ENNUSTE 2020			
	YHT.	0-14-v.	15-64-v.	65+	YHT.	0-14-v.	15-64 v.	65+
Korsnäs	2227	357	1328	542	1886	223	1087	576
Maalahti	5583	947	3371	1265	5313	785	3026	1502
Maksamaa	1039	187	628	224	952	122	559	271
Mustasaari	16865	3352	10895	2618	16988	3085	10122	3781
Oravainen	2217	413	1317	487	2056	366	1197	493
Vaasa	56925	9460	38555	8910	57829	8975	36682	12172
Vöyri	3529	589	2113	793	3429	698	1936	795
SEUTUKUNTA YHTEENSÄ				88385	SEUTUKUNTA YHTEENSÄ 88453			

Työkokous sosiaalihuollon erityispalveluihin liittyen toteutettiin Vaasassa 23.10.2003. Mukana olivat Vaasan sosiaalijohtaja ja lastensuojelun edustaja, sosiaali/perusturvajohtajat Maalahdesta, Korsnäsistä ja Vöyriä, johtava sosiaalityöntekijä Mustasaaresta ja kehittämissuunnittelija SONet BOTNIAsta.

LASTENSUOJELU

Työntekijätilanne on seuraava:

Maalahti	2 sosiaalityöntekijää, hoitavat sosiaalitoimen kaikki toiminta-alueet
Mustasaari	5 sosiaalityöntekijää, hoitavat sosiaalitoimen kaikki toiminta-alueet
Oravainen	1 sosiaalityöntekijä, hoitaa sosiaalitoimen kaikki toiminta-alueet
Vöyri	1 sosiaalijohtaja, kuuluu myös muita työtehtäviä

Seudun kunnista Vaasalla on omia lastensuojeluyksiköitä seuraavasti: Vastaanotto-osasto, Mäntykoti ja Kustaaalan nuorisokoti. Lisäksi Oravaisissa on Taberna –niminen lastensuojeluyksikkö, jonka palvelut on alun perin suunnattu pakolaislasten tarpeisiin, mutta koska se antaa ympärivuorokautista palvelua, sitä käytetään muihinkin akuutteihin lastensuojelun sijoitustarpeisiin. Kunnissa ei ole arvioitu lastensuojelupalveluita tarvitsevien asiakkaiden kokonaismäärää, mutta todetaan kuitenkin, että palvelu pystytään kaikille tarvitseville tarjoamaan. Ennakkotehtävään vastanneista viidestä kunnasta kolmella ei ole kunnan ulkopuolelle tehtyjä lastensuojelusijoituksia tällä hetkellä.

Lastensuojelu koetaan kehittämisen tarvealueeksi kaikissa seudun kunnissa. Seudun kunnista Vöyrillä, Korsnäsissä ja Maksamaassa ei ole asiakastyötä tekevää sosiaalityöntekijää lainkaan vaan toimintavastuu on sosiaalijohtajalla ja Oravaisissa työntekijöitä on yksi sosiaalijohtajan lisäksi. Pienten kuntien ongelmiksi koetaan lastensuojeluasioiden käsittelyssä:

- Työparin saaminen vaikeisiin lastensuojelutilanteisiin on ongelmallista, keskustelua käydään sosiaalitoimen muiden viranhaltijoiden kanssa
- lastensuojeluasioiden päätösmenettely koetaan hankalaksi luottamushenkilöelimissä pienessä kunnassa (sama viesti tuli toisaalta myös Vaasasta, suuri vaikutus on luottamustoimessa olevien henkilöiden ammattitaidolla ja ko. asioiden tuntemisella). Asioiden puolueeton käsittely ei aina toteudu
- sama viranhaltija on sekä valmistelemassa että päättämässä asiaa
- asiaa hoitava viranomainen on varsin yksin kun asiakas palkkaa asiaansa hoitamaan juristin ja viranhaltijalla tätä mahdollisuutta ei yleensä ole

Vaasan ongelma on työntekijöiden suuri vaihtuvuus ja pätevien työntekijöiden saamisen vaikeus. Lastensuojelutyötä tehdään alueryhmissä ja työntekijät tekevät ns. yhdenmukaista sosiaalityötä. Tätä on suunniteltu eriytettäväksi niin, että lastensuojelu irrotettaisiin omaksi toiminta-alueekseen. Ammattitaidon keskittämisen mahdollisuus koetaan tärkeäksi ja ehkä myös työntekijöiden pysyvyyttä kannustavaksi tekijäksi. Vaasan kaupunki on mukana valtakunnallisessa STEAM – projektissa, johon osallistuu 17 kuntaa eri puolilta Suomea. Projektin yhtenä osatehtävänä on uuden tehtävä- ja ammattirakenteen kokeilu käytännön työtoiminnassa. Käytännössä se Vaasassa tarkoittaa sosionomi – sosiaalityöntekijä –työparityön kokeilemisen kautta heidän tehtäviensä ja tehtäväjakoja selkiyttämistä.

Yhteistyö:

Vaasaa lukuun ottamatta alueen kunnilla ei ole lastensuojelutyössä mukana perhetyöntekijöiden työpanosta. Tämän yhteisen tarpeen ympärille neuvoteltiin mahdollisuutta hakea kehittämishankerahoitusta alueellisesti laajempaan hankkeeseen. Ideana on, että mietittäisiin kuntiin toimintamalleja perhetyölle ja mukaan otettaisiin oppilaitoksen (esim. Svenska Yrkehögskolan) tuki ja yhteistyö koulutuksen muodossa. Maalahdessa on suunniteltu lastensuojelun tarpeisiin työryhmää yhteistyössä terveydenhuollon kanssa. Tämän tyyppinen työmuoto olisi hyvä linkittää perhetyöntekijän työhön auttamisverkoston luomiseksi perheille. Pienille kunnille voi tarjoutua mahdollisuus saada perhetyöntekijä esim. yhteisenä. Lisäksi tuetaan seudullista yhteistyötä.

Mustasaaressa toimii hyvin yhteistyö perheneuvolan kanssa. Perheneuvola toimii fyysisesti samoissa tiloissa sosiaalitoimiston kanssa, joka osaltaan helpottaa yhteistyötä. Sosiaalityöntekijät ja perheneuvolan työntekijät tekevät kiinteää yhteistyötä perheiden asioissa, esim. lasten huoltoneuvotteluissa perheneuvola kuulee lapsia ja sosiaalitoimiston sosiaalityöntekijät vanhempia. Perhetyöntekijän puute tunnistetaan myös Mustasaaressa. Vaasan perheneuvolan palveluita eivät käytä paljoakaan naapurikunnat vaikka ostopalvelusopimus on olemassa. Osaamiskeskuksen kehittämissuunnittelija nosti esiin ongelman, josta oli keskusteltu alueella toisessa yhteydessä. Kun perheille tarjottavat erikoissairaanhoidon palvelut ovat riittämättömät, siitä seuraa muille toimijoille sellaista asiakastyötä jota eivät koe omakseen. Muussakin yhteydessä tuotiin esiin, että lastensuojelutyössä yhteistyö terveydenhuollon toimijoiden kanssa ei ole ongelmatonta ja että puutteet terveydenhuollon palveluissa lisäävät sosiaalisia ongelmia.

Yhteistyötä kuntien välillä tehdään yksittäisissä asiakastapauksissa. Vaasan poliisilaitoksen sosiaalityöntekijän palveluita ostaa Mustasaari. Samoin Mustasaari ja Vaasa ovat yhdessä järjestäneet rikosasioiden sovittelumenettelyn, tosin Mustasaarella ei ole ollut juurikaan tälle

työmuodolle käyttöä. Muuten säännönmukaista yhteistyötä kahden tai useamman kunnan välillä ei ole Vaasan seudulla.

Yhteisiä hankkeita seudun kunnilla on liittyen lasten ja nuortenpsykiatrian palveluihin saatuihin valtionavustuksiin. Maalahdessa ja Korsnäsissä on koulukuraattoritoiminnan kehittämiseen liittyvä hanke, Mustasaarella, Maalahdella, Korsnäsillä, Oravaisilla, Vöyrillä ja Maksamaalla ”Lasten parhaaksi” –hanke.

ERITYISPÄIVÄHOITO

Työntekijätilanne on seuraava:

Maalahti	1 erityislastentarhanopettaja
Mustasaari	1,5 erityislastentarhanopettajaa
Oravainen	1 erityislastentarhanopettaja (60% työajasta)
Vaasa	3 kiertävää lastentarhanopettajaa 3 puheterapeuttia n. 40 avustajaa, joista vakituisia 21
Vöyri	1 erityislastentarhanopettaja (uusi virka, perustettu elokuussa 2003)

Seudun kunnista useimmissa on erityislastentarhanopettajan työpanos käytettävissä. Kunnissa myös arvioidaan suunnitelmallisesti palvelua tarvitsevien lasten määrä vuosittain.

Mustasaarella toimii R-SKOLA –projekti. Lisäksi Mustasaarella osana päiväkotihoitoa työskentelevät työparina puheterapeutti ja erityislastentarhanopettaja.

Yhteistyö:

Mustasaari yhdessä Vöyrin, Oravaisen ja Maksamaan kanssa haki ja sai valtionavustusta BABSY-projektiin vuosille 2003-2004. Projektin kohderyhmänä ovat erityistä hoitoa tarvitsevat lapset ja heidän perheensä, projektin kautta aloitetaan kotikoulutoimintaa.

Useilla alueen lähikunnilla (8 rannikkoseudun ruotsinkielistä kuntaa) on yhteistyössä EDUFINin kanssa hanke varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelman laatimiseksi.

Vaasassa on kiinnostusta alueelliseen kouluttautumiseen.

PÄIHDEHUOLTO

Työntekijätilanne on seuraava:

Maalahti	2 sosiaalityöntekijää, hoitavat sosiaalitoimen kaikki alueet
Mustasaari	5 sosiaalityöntekijää, hoitavat sosiaalitoimen kaikki alueet
Oravainen	1 sosiaalityöntekijä, hoitaa sosiaalitoimen kaikki alueet
Vöyri	ei nimettyä työntekijää

Vaasa myy seudun muille kunnille päihdehuollon palveluita, A-klinikka ja katkaisuhuolto. Kunnat ostavat palveluita etupäässä Kärkullan kuntayhtymän alaiselta Pixne-klinikalta ja Kokkolan Ventuskartanosta. Vaasalaisten on mahdollisuus tällä hetkellä käyttää taloudellisista syistä vain kaupungin omia palveluyksiköitä. Päihdehuollon palveluita tarvitsevien henkilöiden kokonaismäärä arvioidaan Maalahdessa vuosittain. Yleinen arvio kuitenkin on, että kaikki motivoituneet saavat tarvitsemansa palvelun.

Mustasaarella on tehty nuorten päihdestrategia ja nyt on valmisteilla aikuisten päihteiden väärinkäyttäjien päihdestrategia.

Huumeiden käyttäjien palvelutarpeeseen ei pystytä vastaamaan missään seudun kunnissa. Vaasassa tilanne oli joitakin vuosia sitten hyvin huolestuttava. Kaupungin lastenkotiin suunniteltiin omaa hoitoyksikköä huumenuorille, mutta se ei toteutunut. Nyt tilanne on ainakin toistaiseksi tasaantunut. Nuorten huumeongelmaisten hoitoa varten toimii Pixne-klinikan alainen Tolvis-hoitoyksikkö.

Tarvetta olisi saada hoitoyksikkö erityisesti nuorille naisille ja huumeäideille. Vaasa suunnitteli yhdessä Vaasan Ensi- ja turvakodin kanssa yksikköä tähän tarpeeseen, mutta taloudellisista syistä se jäi toteutumatta. Samaa aihetta on käsitelty Vaasan, Kokkolan ja Seinäjoen kaupunkien edustajien kanssa mahdollisuutena perustaa kolmen maakunnan yhteinen palveluyksikkö. Nämä keskustelut eivät tällä hetkellä ole edenneet toiminnaksi.

VAMMAISPALVELU

Työntekijätilanne on seuraava:

Maalahti	2 sosiaalityöntekijää, hoitavat sosiaalitoimen kaikki toiminta-alueet
Mustasaari	1 sosiaalityöntekijä, kuuluu myös muita työtehtäviä
Vaasa	1 toimistopäällikkö
	2 sosiaalityöntekijää
	1 kanslisti
	2 viittomakielen tulkki
	1 avohuollon ohjaaja
	1 määräaikainen perhehoitaja
Vöyri	1 henk.kohtainen avustaja
	n. 20 osa-aikaista henkilökohtaista avustajaa vuodessa
	1 sosiaalihoitaja, kuuluu myös muita työtehtäviä
	1 vanhustyönjohtaja, kuuluu myös muita työtehtäviä

Ennakkotehtävän vastanneista kunnista ainoastaan Vaasassa on omia vammaispalveluyksiköitä. Vaasassa on kahdeksan vammaispalvelun asumisyksikköä, joissa hoitopaikkoja on yhteensä 78. Lisäksi kaupungissa on toimintakeskuksia, iltapäivä- ja tilapäishoitopaikkoja 40 asiakkaalle ja avotyötä tarjotaan 22 asiakkaalle. Kaikki seudun kunnat ostavat vammaispalveluita, ostokriteereinä ovat palvelumuoto, asiakkaan tarve ja sijainti. Vaasassa ja Maalahdessa tehdään vuosittain arviointia vammaispalveluita tarvitsevien henkilöiden kokonaismäärästä. Vaasassa on tehty vuonna 2000 vammaispoliittinen ohjelma.

Hankaluudeksi seudun kunnat kokevat vammaispalvelulain tulkinnan lähtien jo siitä, kuinka määritellään vammainen ja vaikeavammainen henkilö. Yksittäisissä tilanteissa konsultoidaan joskus Vaasan työntekijöitä ja myös Länsi-Suomen lääninhallituksesta kysytään periaatteellisia linjauksia. Vaikeavammaisten kuljetuspalvelut aiheuttavat ongelmia, onko kilpailutus aitoa, miten toteutettaisiin lain henkeä käytännön järjestelyissä taloudellisuus huomioiden jne. Yksi selkeyttämisen alue on vammaispalveluasioissa usein edellytettävät lääkärinlausuntomenettelyt. Usein niiden vaikutus hankaloittaa enemmän kuin helpottaa asian käsittelyä, koska lääkärit eivät tunne vammaispalvelulakia. Lausunnot saattavat olla tehty ilman riittäviä taustatietoja ja asian huomioimista vammaispalvelulain näkökulmista. Asiaa käsittelevä viranhaltija joutuu hankalaan tilanteeseen ja päätöksenteko vaikeutuu.

Yhteistyö:

Kehitysvammaisissa keskustelua käytiin perhehoidon tarpeista. Perheistä on pulaa. Vaasassa perhehoidon asioista vastaa kaksi sosiaalityöntekijää, jotka voisivat kouluttaa myös ympäristökuntien alueelta perheitä. Näin pystyttäisiin muodostamaan ”perhepankki”, josta hyötyisivät alueen kaikki kunnat. Sama tarve on olemassa myös lastensuojelun perhehoitotyössä. Jo tällä hetkellä Vaasa järjestää naapurikuntien tarpeiden mukaan tilapäistä perhehoitoa. Perheiden etsimisessä ja kouluttamisessa seudullisuus olisi voimavara. Kehitysvammaisiin erikoistuneiden perhehoitajien työpanokselle olisi kysyntää. He voisivat toimia alueellisesti ja tulisivat tarvittaessa myös asiakkaan kotiin hoitamaan.

Yhteistyötä tehdään jo alueen ruotsinkielisten kuntien kesken kehitysvammaisten vapaa-ajantoiminnassa. Kehitysvammaisten avosuojatyöpaikkoja tarvitaan lisää, tällä hetkellä Vaasa myy

Mustasaarelle avosuojatyön ohjausta ja päivätoimintaa. Viittomakielen tulkkipalvelut toteutuvat yhtä kuntaa laajempaan. Vaasa on lisäksi mukana valtakunnallisessa VETURI-projektissa, joka liittyy puhe- ja kuulovammaisten tulkkipalveluihin.

Vammaisille ja myös mielenterveyskuntoutujille suunnatuista asumispalveluista kunnissa on pulaa. Varsinkin erityishoitoa tarvitsevat vammaiset tarvitsisivat asumisyksiköitä. Vaasa suunnittelee mielenterveyskuntoutujille asumispalveluyksikköä vuodelle 2005. Sieltä ehkä myös pystytään myymään palvelua oman kunnan ulkopuolelle.

Laki kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä astui voimaan lokakuun alussa 2003. Lainsäädännön tarkoitus on auttaa kuntoutujaa saamaan hänen tarvitsemansa kuntoutuspalveluita. Laki velvoittaa perustamaan kunnan alueelle kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmän. Vaasassa keskushallinnon taholta on toivottu tähän seudullista toteuttamistapaa. Aihe saa kannatusta juuri periaatteellisen keskustelun ja ratkaisujen tekemiseksi seudullisesti. Yksittäiset tapaukset on sitten helpompi käsitellä kuntatasolla näiden linjausten kautta.

Mielenkiintoinen ajatus laajemmasta yhteistyöstä on internetissä toimivan konsultaatioverkoston luominen vammaispalveluun liittyviin kysymyksiin.

MAAHANMUUTTAJATYÖ

Maahanmuuttajatyöhön on perustettu SONet BOTNIA:n toimintana kehittäjäryhmä miettimään maahanmuuttajatyön kehittämistä. Kehittäjäryhmän toimesta tehtiin kehittämishanhakemus vuoden 2002 lopulla. Hanke Maahanmuuttajasosiaalityön konsultaatioverkosto ja kehittäminen Pohjanmaan maakunnissa sai valtioneuvoston vuosille 2003-2005. Hankkeessa mukana ovat Närpiö, Vaasa (hallinnoi), Kokkola ja Pietarsaari. Hankkeen tavoitteet ovat:

- asiantuntijaverkoston kokoaminen ja asiantuntemuksen kehittäminen maahanmuuttajasosiaalityöhön kolmen pohjalaismaakunnan alueella
- maahanmuuttajatyötä koskevan tiedon tuottaminen ja jakaminen
- maahanmuuttajien työmarkkina-avalmiuksien parantaminen kehittämällä kotouttamistyötä.

Hankkeeseen palkataan syksyllä 2003 koordinaattori ja vuoden 2004 alusta 2,5 palveluohjaajaa, jotka toimivat tiiviissä yhteistyössä kuntien sosiaalityöntekijöiden ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

MUU YHTEISTYÖ JA YHTEENVETO

Vaasan seudulla kuntien välinen yhteistyö toteutuu yleisimmin yksittäisissä asiakastapauksissa. Yhteisiä tapaamisia on ruotsinkielisistä kunnista Mustasaaren, Maalahden, Korsnäsin, Närpiön, Kristiinankaupungin ja Kaskisen sosiaalijohtajilla keskimäärin kaksi kertaa vuodessa, lisäksi säännönmukaisesti tapaamisia on ollut perhepäivähoidonohjaajien ja vanhustyön esimiesten kesken. Sosiaaliamiehen palveluita ostavat kaikki seudun kunnat Vaasasta. Keskustelussa yhteisiä tarpeita nousi esiin useammallakin toiminta-alueella, lastensuojelun perhetyön osalta sovittiin jatkotyöskentelystä. Tarpeita verkostoitumiseen, yhteisiin suunnitelmiin ja yhteistyöhön on käyty keskustelun ja ennakkotehtävien perusteella ja niiden kanssa edetään seudulla.

Periaatteellisesti keskusteltiin valtioneuvostusten suuntaamisesta ja kehittämisrahoista. Seudun kunnat elävät taloudellisesti vaikeissa vuosissa, jolloin kehittämisrahojen saamisen edellyttämiä kuntarahoitusosuuksia on vaikea saada kokoon. Kuntaan tulevat valtionosuudet eivät ohjaudu siihen tarpeeseen, johon sosiaalihuollon tarve olisi. Kehittämiseen suunnattujen rahojen tulisi olla korvamerkittyjä, silloin niiden vaikutus toiminnan kehittämiseen olisi turvattu. Kuntatasolla koetaan, että sosiaalitoimen asiakkaiden tilannetta ei oteta vakavasti. Asiakkaiden omat voimat

eivät riitä asioidensa ajamiseen ja heidän tarpeitaan on vaikea mitata niin, että konkreetti tarve tulisi esiin riittävän ”vakuuttavasti”.

Suupohjan rannikkoseutu

Suupohjan rannikkoseudun kunnat ovat kaikki kaksikielisiä kuntia, seutukunnan väestöstä noin 73% on ruotsinkielisiä. Seutukunnan kunnat kuuluvat Vaasan sairaanhoitopiiriin. Närpiöllä ja Kaskisilla on yhteinen terveyskeskus, samoin Kristiinankaupungilla ja Karijoella. Kristiinankaupungissa toimii Vaasan sairaanhoitopiirin alainen Selkämeren sairaala, joka tarjoaa erikoissairaanhoidon palveluja Suupohjan alueelle sekä sairaanhoitopiirin alainen psykiatrian poliklinikka. Suupohjan rannikkoseudun kunnat eivät ole mukana sisäasiainministeriön aluekeskusohjelmissa. Tiettyjä reunaehtoja palvelujärjestelmälle antaa tilastokeskuksen väestöennuste, jonka mukaan yli 65-vuotiaiden osuus esim. Kaskisen kaupungin väestöstä vuonna 2020 on jo yli 40%, Kristiinankaupungissa 35% ja Närpiössä 32%. Pohjanmaan liiton maakuntaohjelman hyvinvointiosiossa Suupohjan rannikkoseutu onkin asettanut painopistealueikseen sairaanhoitoon ja vanhustenhuollon palveluihin panostamisen.

Taulukko 6. Suupohjan rannikkoseudun seutukunnan väestö 31.12.2002 ja väestöennuste v. 2020.

SUUPOHJAN RANNIKKOSEUTU								
kunta	31.12.2002				ENNUSTE 2020			
	YHT.	0-14-v.	15-64-v.	65+	YHT.	0-14-v.	15-64 v.	65+
Kaskinen	1543	208	1052	283	1563	163	772	628
Kristiinan- kaupunki	7934	1255	4908	1771	6171	660	3342	2169
Närpiö	9651	1472	5830	2349	7527	938	4187	2402
SEUTUKUNTA YHTEENSÄ				19128	SEUTUKUNTA YHTEENSÄ 15261			

Tapaaminen toteutui 20.10.2003 Kristiinankaupungissa. Mukana olivat edustajat vain Kristiinankaupungista, sosiaalijohtaja sekä lastensuojelun edustaja. Lisäksi mukana oli SONet BOTNIAn kehittämissuunnittelija

LASTENSUOJELU

Työntekijätilanne on seuraava:

Kaskinen 1 sosiaalisiteeri, hoitaa sosiaalitoimen kaikki alueet
 Kristiinankaupunki
 4 sosiaalityöntekijää

Ennakkotehtävään vastanneilla kunnilla ei ole omia lastensuojelun yksiköitä. Tällä hetkellä ennakkotehtävään vastanneissa kunnissa ei ollut sijoitettuja lapsia. Kristiinankaupungissa lastensuojelun tilanne tällä hetkellä rauhallinen, tarvealueina ovat tukihenkilöiden ja -perheiden määrän lisääminen ja ruotsinkielisten perhekotien tarjonnan kasvaminen. Kristiinankaupungissa ja Närpiössä toimii yksi lastensuojelun perhetyöntekijä. Kristiinankaupungissa on tehty aloite lapsipoliittisen ohjelman tekemiseksi.

Yhteistyö:

Kuntien välistä yhteistyötä lastensuojeluun liittyen on tehty lausuntoasioiden konsultaationa. Tarvetta ylikunnalliseen yhteistyöhön on sosiaalipäivystyksen järjestämiseksi, yhteiseen kouluttautumiseen ja säännönmukaisiin työkokouksiin.

ERITYISPÄIVÄHOITO

Seudun kunnissa ei ole erityispäivähoidon henkilöstöä. Kaskinen ja Närpiö ovat mukana Vaasan sairaanhoitopiirin projektissa, joka on suunnattu erityistä tukea tarvitsevien lasten palveluihin. Kaskisen kaupunki toivoo yhteistyötä erityispäivähoidon alueella Närpiön, Kristiinankaupungin ja Teuvan suuntaan.

PÄIHDEHUOLTO

Työntekijätilanne on seuraava:

Kaskinen 1 sosiaalishteeri, hoitaa sosiaalitoimen kaikki alueet
Kristiinankaupunki
1 sosiaalityöntekijä

Seudun kuntien päihdehuollossa ostetaan palveluita vuositasolla noin 4-5 henkilölle maksusitoumuksena päihdehuoltoyksiköihin. Kristiinankaupunki ja Kaskinen ostavat päihdehuollon palvelut Vaasasta. Yhteistyötä toivotaan hoitotarpeen arvioinneissa ja hoidon suunnittelussa.

VAMMAISPALVELU

Työntekijätilanne on seuraava:

Kaskinen 1 sosiaalishteeri, hoitaa sosiaalitoimen kaikki alueet
Kristiinankaupunki
1 sosiaalityöntekijä

Omia vammaispalveluyksiköitä ennakotehtävään vastanneilla kunnilla ei ole. Kristiinankaupungissa ja Kaskisissa on pulaa henkilökohtaisista avustajista, joiden tilalla käytetään kotipalvelutyöntekijöiden työpanosta. Kristiinankaupungissa ongelmaksi koetaan vammaispalvelulain mukaiset kuljetuspalvelut, kustannukset ovat kasvamassa ja palvelun organisointi kaipaa uudistusta.

Yhteistyötä toivotaan Närpiön, Maalahden, Korsnäsin, Mustasaaren ja Vaasan suuntaan teemana ainakin yhteinen kouluttautuminen. Ruotsinkielisillä vammaispalvelun sosiaalityöntekijöillä on toimiva yhteistyörengas.

YHTEENVETO

Työkokouksen ja ennakotehtävien perusteella kuva Suupohjan rannikkoseudusta ei ole erityisen selkeä. Seutukunta on pieni sekä kuntien lukumäärältä että väestöpohjalta. Kaikki kunnat ovat kaksikielisiä. Tunnelmaksi jäi, että seudun kunnat toimivat hyvin pitkälti itsenäisesti palveluja tuottaessaan eikä mitään suurempia ongelmakohtia palvelurakenteessa ole. Yhteistyön tarvealueina nousivat esiin usealla toiminta-alueella yhteinen kouluttautuminen ja sosiaalipäivystyksen järjestäminen. Närpiö on mukana alueellisessa Maahanmuuttajasosiaalityön konsultaatioverkosto ja kehittäminen Pohjanmaan maakunnissa –hankkeessa (kts. Vaaasan seutu).

2.3. Etelä-Pohjanmaan maakunta

Järviseudun seutukunta

Järviseudun seutukunta koostuu Alajärven kaupungista sekä Evijärven, Kortesjärven, Lappajärven ja Vimpelin kunnista. Kuntien yhteistä toimintaa ohjaa Järviseudun seutukunnan yhteistyösopimus. Ylintä päätäntävaltaa seutukunnan asioissa käyttää järviseutuneuvosto, johon kuuluvat kaikkien viiden kunnan edustajat. Seutukuntaorganisaatiossa toimii seitsemän teemaryhmää, joista yksi on sosiaali- ja terveystoimen teemaryhmä. Kortesjärven kunnan tilanne kahden seutukunnan rajalla on se, että yhteistyötä tehdään sekä Härmänmaan että Järviseudun seutujen alueella. Kortesjärvi on

mukana mm. Kauhavan seudun terveystieteiden keskuksessa ja ostaa perheneuvolapalvelut Kauhavalta, mutta seutuyhteistyössä se on mukana Järviseedun seutukunnassa ja esim. järviseutuneuvosto kuuluu Korteesjärven kunnan hallinto-organisaatioon. Seutukunnalla on meneillään laaja kuntapalveluiden kehittämishjelma, jonka kohteina ovat mm. terveystieteiden yhdistyminen muissa alueen kunnissa paitsi Korteesjärvellä sekä perheneuvolapalveluiden, kehitysvammaisten perheohjaus- ja asumispalveluiden sekä mielenterveyspalveluiden kehittäminen.

Taulukko 7. Järviseedun seutukunnan väestö 31.12.2002 ja väestöennuste v. 2020.

JÄRVISEUDUN SEUTUKUNTA								
kunta	31.12.2002				ENNUSTE 2020			
	YHT.	0-14-v.	15-64-v.	65+	YHT.	0-14-v.	15-64 v.	65+
Alajärvi	9139	1903	5607	1629	8152	1455	4548	2149
Evijärvi	2990	546	1853	591	2393	363	1255	775
Kortesjärvi	2494	474	1486	534	1963	261	1092	610
Lappajärvi	3853	615	2350	888	3077	446	1555	1076
Vimpeli	3458	621	2111	726	3073	439	1720	914
SEUTUKUNTA YHTEENSÄ				21934	SEUTUKUNTA YHTEENSÄ 18658			

Työkokous Järviseedulla toteutui 6.10.2003 Lappajärvellä. Mukana tapaamisessa olivat Lappajärven, Korteesjärven ja Evijärven sosiaali/perusturvajohtajat, Järviseedun seutukunnan seutusihteeri ja Soten tietotekniikkahankkeen edustaja, Vimpelistä sosiaali- ja terveystieteiden lautakunnan edustaja, Alajärven kaupunginhallituksen edustaja ja Lappajärven kunnanhallituksen edustaja.

LASTENSUOJELU

Työntekijätilanne on seuraava:

Alajärvi	1 sosiaalisihhteeri, kuuluu myös muita työtehtäviä 4 sosiaalityöntekijää, lastensuojelu sisältyy yhtenä osana kaikkien toimenkuvaan
Evijärvi	2 sosiaalityöntekijää
Korteesjärvi	1 sosiaalityöntekijä 1 sosiaalijohtaja, työparina
Lappajärvi	-
Vimpeli	½ sosiaalityöntekijää

Seudun kunnilla ei ole omia lastensuojeluyksiköitä. Alajärvellä on perheneuvola. Evijärvi, Lappajärvi ja Vimpeli ostavat perheneuvontapalvelut yksityisiltä psykologeilta. Koulukuraattoreita seudun kunnilla ei ole, terveystieteen psykologi vain Alajärvellä (virka täyttämättä). Lastensuojelun asumispalveluita ostetaan yksityisistä ammatillisista perhekodeista ja lähikuntien sijaisperheistä. Palvelun valintaan vaikuttavat palvelumuoto, paikan sopivuus ko. lapselle tai nuorelle, saatavuus ja hinta. Sijaisperheiden valinnassa ollaan yhteydessä Seinäjoen perheneuvolaan, joka etsii ja kouluttaa sijaisperheitä. Kokonaisarviointia seudun kunnissa lastensuojelupalvelua tarvitsevista perheistä ei ole tehty, mutta arvio kuitenkin on, että kaikki tarvitsevat saavat palvelun. Alajärvellä sosiaalitoimen ja perheneuvolan työntekijät kokoontuvat viikoittain.

Yhteistyö:

Syysyllä 2003 alkaa hanke Järviseedun perhetyön keskus. Hankkeen kautta perheneuvolan palvelutarjontaa laajennetaan myös Vimpeliin, Lappajärvelle ja Evijärvelle. Samalla hankkeessa kehitetään ja laajennetaan lastensuojelun perhetyön mallia. Hankkeen aikana muodostetaan perhetyön tiimi, joka toimii jalkautumalla perheisiin ennen akuuttia kriisitilannetta suunnitellen moniammatillisesti perheen kanssa yhdessä tarvittavat työskentelytavat. Hankkeen lopputuloksena on työntekijöiden työkaluna uusi perhetyön malli ja ”perhetyön kansio”. Hankkeen yksi vahvuus on syntyvä perhetyön keskus.

Tällä hetkellä tehdään jo yhteistyötä lapsen huolto- ja tapaamisoikeutta koskevassa sovittelumenettelyssä Järviseudun kuntien kesken.

Muita yhteistyön tarvealueita ovat lastensuojelun juridiset kysymykset. Lastensuojelun huostaanottotilanteita tulee pienissä kunnissa eteen harvoin, josta syystä joka kerralla juridiset kysymykset on mietittävä uudelleen. Myös sosiaalityöntekijöiden yhteistä työnohjausta toivottiin.

ERITYISPÄIVÄHOITO

Seudun kunnilla ei ole erityispäivähoidon työntekijöitä. Vimpelissä on käytettävissä 2 pv/vko kuntoutusohjaajan palveluita. Erityislapset sijoittuvat normaali päivähoitoryhmiin avustajia tueksi palkkaamalla. Kokonaisarviointia erityislasten määrästä ei ole tehty. Evijärvellä ja Korttesjärvellä nousi esiin erityispäivähoidon tarpeet. Erityislasten määrä on kasvanut ja heidän hoitonsa tarpeisiin ei pystytä vastaamaan. Alajärvellä eri alojen kuntoutusohjaajilta on saatu opastusta ja tehty lapsille kuntoutussuunnitelmat, joita noudatetaan. Alajärvellä kehitysvammaisten hoitokodin hoitaja on perehtynyt alle kouluikäisten kehitysvammaisten tai kehitysviiveisten lasten kuntouttamiseen ja antaa palvelua yhdelle lapselle/viikko.

Yhteistyö:

Yhteistyötä erityispäivähoidon alueella ei seudun kunnilla juurikaan ole lukuun ottamatta yhteistä kouluttautumista. Muutaman kunnan yhteinen kiertävä erityislastentarhanopettaja koettaisiin tarpeelliseksi, samoin konsultointimahdollisuus erityislasten toiminnan ohjaamisessa.

PÄIHDEHUOLTO

Seudun kuntien sosiaalityöntekijöiden toimenkuvaan kuuluu muiden töiden ohessa päihdetyö. Kunnissa ei ole omia päihdehuollon yksiköitä, Alajärvellä käy Seinäjoen A-klinikalta työntekijä keskimäärin yhtenä päivänä viikossa. Palvelut ostetaan Seinäjoen A-klinikalta, selviämis- ja katkaisuhuoltoasemalta sekä nuoriasema Steissiltä ja yksityisiltä laitoksilta, asiakkaita laitoshoitoon alueelta lähtee keskimäärin vajaa 10 vuosittain. Palvelumuotoa valittaessa asiaan vaikuttavat asiakkaan omat toivomukset, yksikön kanssa aikaisemmin tehty yhteistyö ja saatavuus. Päihdepalveluita tarvitsevien kokonaisarviointia kunnissa ei ole tehty, mutta arvio on, että kaikki hoitoon motivoituneet palvelun myös saavat.

Alajärvellä on tehty erityisesti nuoriin päihdeiden käyttäjiin kohdistuva päihdetyön toimintamalli. Aiheesta on tehty opas viranhaltijoille nuorten päihdeiden käytön tunnistamiseksi ja siihen puuttumiseksi. Samasta asiasta on tehty lisäksi opas vanhemmille. Lisäksi työterveyshuolto on laatinut hoitoonohjausmallin, jonka perusteella asiakkaita ohjautuu sosiaalitoimeen. Vimpeli suunnittelee asumispalvelutoiminnan aloittamista vuonna 2004.

Yhteistyö:

Yhteistyötä seudulla ei tehdä päihdetyössä. Palveluita ostetaan Seinäjoen päihdepalveluista.

VAMMAISPALVELU

Työntekijätilanne on seuraava:

Alajärvi	1 sosiaalisihiteeri, kuuluu myös muita työtehtäviä
Evijärvi	2 sosiaalityöntekijää, kuuluu myös muita työtehtäviä
	3 henkilökohtaista avustajaa

Korttesjärvi	1 sosiaalityöntekijä, kuuluu myös muita työtehtäviä
--------------	---

Lappajärvi	-
------------	---

Vimpeli	1 sosiaalihojaaja
---------	-------------------

Kunnissa on omia yksiköitä seuraavasti:

Alajärvi	kehitysvammaisen hoitokoti
----------	----------------------------

	? työntekijää
--	---------------

12 pysyvää /2 intervallihoidopaikkaa

	kehitysvammaisten toimintakeskus	n. 20 paikkaa
	kehitysvammaisten asuntola	7 asukaspaikkaa
Kortesjärvi	KEVA-työtoiminta / Hoivapalvelut Oy	8 paikkaa
Vimpeli	Hoitokoti Tuulikello	
	8 työntekijää	9 asukaspaikkaa
	Toimintakeskus	
	2 työntekijää	14 paikkaa

Yhteistyö:

Vammaispalvelulain mukaisissa kuljetusasioissa Vimpelillä ja Alajärvellä on yhteistyötä. Naapurikuntien kanssa neuvotellaan yksittäistapauksissa yhteisistä linjoista vammaispalvelulain mukaisissa ratkaisuissa. Juridisiin asioihin toivotaankin mahdollisuutta saada konsultaatiomahdollisuus.

Vammaispalveluissa yhtenä toiminnan tarvealueena ovat ikääntyvien vanhempien luona asuvat kehitysvammaiset. Mieluiten asumispalvelut ostettaisiin omalta lähialueelta. Palvelun tarjoajista on kuitenkin pulaa. Vimpeliin tullaan rakentamaan kehitysvammaisten yksikkö, jonne kehitysvammaisen on mahdollista muuttaa vanhempiensa kanssa. Sieltä todennäköisesti pystytään myymään palveluita jonkin verran ympäristökuntiin. Myös Alajärven suuntaan esitettiin toiveita saada ostaa kehitysvammaisten asumispalveluita.

MUU YHTEISTYÖ

Terveystieteiden hanke:

Järviseudun seutukunnan terveystieteiden uudelleenjärjestämiseksi on alkanut projekti, joka jatkuu 31.12.2004 saakka. Tavoitteena on selvittää Alajärven, Evijärven, Lappajärven ja Vimpelin kuntien terveystieteiden yhdistämismahdollisuudet. Lähtökohtana seutukuntayhteistyölle on ollut terveystietopalvelujen turvaaminen ja tasapuolinen saavutettavuus kaikille seutukuntalaisille. Projekti koskee seuraavia toimintoja: Lääkärien vastaanottotoiminta ja päivystys, työterveyshuolto, täydentävät palvelut (kuvantamis- ja laboratorioterveystieteiden, lääkehuolto ja apuvälinehuolto), sairaankuljetus, neuvolatoiminta, perheneuvola ja mielenterveyshuolto, hammashuolto, terveystarkastustoiminta ja vanhustenhuolto sekä kotihoito. Sosiaalityö osuu hankkeeseen selvitetään erillisen yhteistyöryhmän toimesta.

SOTE-tieto –projekti:

Järviseudun sosiaali- ja terveyssektorien tietojärjestelmien ja toimintamallien kehittämiseen liittyvän projektin tavoitteena on laajentaa sosiaali- ja terveystieteiden toiminnallista yhteistyötä. Terveystieteiden hanke liittyy oleellisesti seudun terveystieteiden uudelleenjärjestämiseen. Sosiaalityö tavoitteena on sosiaalityö seudullinen strategia. Palveluiden saatavuutta parannetaan ja toimintavarmuutta tehostetaan lisäämällä koulutuksen avulla henkilöstön osaamista, luomalla nopeita ja toimivia tietoliikenneyhteyksiä kuntien välillä sekä yhdistämällä atk-järjestelmät keskenään sopiviksi. Hankkeen toteuttaa Järvinet Oy, joka on Järviseudun kuntien omistama tietotekniikkayhtiö. Hankkeen terveystieteiden liittyvässä osiossa ovat mukana Kortesjärvi lukuun ottamatta muut seudun kunnat ja sosiaalityö osiossa kaikki seudun kunnat. Yksi ongelma hankkeen toteuttamisessa nousee tietojärjestelmien yhteiskäytön esteistä. Lainsäädännöstä aiheutuville esteille pitäisi tehdä pikaisesti jotain.

YHTEENVETO

Seutukunnan alueella on menossa useita sosiaali- ja terveystieteiden hankkeita, joista suurimmat ovat terveystieteiden hanke, Järviseudun perhekeskus -hanke ja SOTE-tietoprojekti. Terveystieteiden

hanke on pisimmällä, siinä toimijoiden sitouttaminen ja toiminnan konkretisoituminen ovat lähiaikoina ajankohtainen asia. SOTE-tietoprojektilla on selkeä kytkentä sosiaalitoimen kehittämistyöhön. Kaikissa näissä hankkeissa on keskeisenä tausta-ajatuksena seudullisen toiminnan ja yhteistyön toteutuminen. Sosiaalitoimessa tavoitteena on yhteinen seudullinen strategia, jolla luodaan puitteet yhteistyölle pitkällä tähtäimellä.

Eteläisten ja Pohjoisten seinänaapurien seutukunta

Eteläisten ja pohjoisten seinänaapurien seutukuntien toiminta toteutuu pitkälti kahden seudun yhteisenä. Kaikki seitsemän kuntaa ovat mukana Seinänaapurit seutukunnan toiminnassa, jossa päätösvaltaa käyttää seinänaapurilautakunta. Sosiaali- ja terveystoimen seutukunnallisista asioista keskustele seudun kuntien sosiaali- ja perusturvajohtajista koostuva ryhmä, jossa sihteerinä toimii Seinäjoen Seudun kehittämispäällikkö. Seinäjoen seudun aluekeskusohjelma on nimeltään ePohjanmaa ja siinä on Seinänaapurikuntien lisäksi mukana muitakin Etelä-Pohjanmaan maakunnan kuntia. Vuoden 2005 alusta lähtien Peräseinäjoki ja Seinäjoki tulevat yhdistymään. Seinäjoki on kooltaan alueen selkeästi suurin kunta ja muut alueen kunnat varsin tasasuuruisia vajaa ja yli 10 000 asukkaan kuntia Ylistaron ollessa pienin vajaalla 6000 asukkaallaan.

Taulukko 8. Eteläisten ja pohjoisten seinänaapurien seutukunnan väestö 31.12.2002 ja väestöennuste v. 2020.

ETELÄISTEN JA POHJOISTEN SEINÄNAAPURIEN SEUTUKUNNAT								
kunta	31.12.2002				ENNUSTE 2020			
	YHT.	0-14-v.	15-64-v.	65+	YHT.	0-14-v.	15-64 v.	65+
Ilmajoki	11744	2373	7327	2044	11080	1946	6483	2651
Jalasjärvi	8792	1552	5491	1749	7525	1057	4233	2235
Kurikka	10632	1951	6739	1942	9116	1308	5211	2597
Nurmo	11323	2693	7554	1076	13141	2718	8181	2242
Peräseinä-joki	3698	617	2333	748	3258	456	1834	968
Seinäjoki	31085	5327	21529	4229	32810	4956	20380	7474
Ylistaro	5599	1012	3468	1119	5386	880	3120	1386
SEUTUKUNTA YHTEENSÄ				82873	SEUTUKUNTA YHTEENSÄ 82316			

Työkokous toteutui Peräseinäjoella 24.9.2003. Mukana olivat Seinäjoen seudusta kehittämispäällikkö, Seinäjoelta toimialajohtaja ja lastensuojelun edustaja, Peräseinäjoelta, Ilmajoelta ja Nurmossa sosiaali/perusturvajohtajat.

LASTENSUOJELU

Työntekijätilanne on seuraava:

Ilmajoki	3 sosiaalityöntekijä, kuuluu myös muita työtehtäviä 2 perhetyöntekijää, joista toinen osa-aikainen 1 kodinhoitaja, kuuluu myös muita työtehtäviä 1 projektityöntekijä, määräaikainen
Kurikka	1 sosiaalisihteerin, kuuluu myös muita työtehtäviä, toimii työparina 1 sosiaalityöntekijä 2 perhetyöntekijää 1 koulukuraattori
Nurmo	3 sosiaalityöntekijää, kuuluu myös muita työtehtäviä 1 lastenvalvoja 1 koulukuraattori 1 sosiaaliohjaaja (pääasiassa alle 25-vuotiaiden parissa tehtävä työ, yhteistyössä nuorisotoimen kanssa 2 lastensuojelun perhetyöntekijää

Peräseinäjoki

- 1 sosiaalityöntekijä
- 1 toimistosihteer
- 1 sosiaalisihteer

Seinäjoki

- 2 johtavaa sosiaalityöntekijää
- 6 sosiaalityöntekijää
- 2 perhetyöntekijää

Lastensuojeluyksiköt:

- 1 perhekeskuksen johtaja
- 1 perhekeskuksen keittäjä
- 9 ohjaajaa (Pajurinne, Kärjenmäki)
- 2 lastenhoitajaa (Pajurinne)
- 2 hoitajaa (1 laitos, 1 avopalvelu)

Seudun kunnista Seinäjoella on kaksi omaa lastensuojelun palveluyksikköä; Pajurinne, jossa on 8 asiakaspaikkaa pitkäaikaiseen ja 2 lyhytaikaiseen hoitoon ja Kärjenmäki, jossa on 6 asiakaspaikkaa. Kurikassa toimii oma perheneuvola, muut seudun kunnat ostavat perheneuvolapalvelunsa Seinäjoen perheneuvolasta. Kaikki seudun kunnat ostavat lastensuojelupalveluita yksityisiltä palvelun tuottajilta. Sijoitettujen lasten ja nuorten määrä vaihtelee vuositasolla Peräseinäjoen yhdestä Seinäjoen kahteentoista. Palveluista suurin osa ostetaan perhekodeista ja ratkaisevaksi tekijäksi hankinnalle todetaan palvelumuoto, sijainti ja saatavuus yleisimmin. Kunnista vain Seinäjoki nostaa esiin hintatekijän yhtenä hankintakriteerinä. Lastensuojelutarpeen kokonaismäärän arviointia on tehty Peräseinäjoella ja Nurmossa ja samoissa kunnissa kaikki lapset ja nuoret saavat tarvitsemansa avun. Myös Kurikassa palvelua pystytään antamaan kaikille perheille, joiden tilanne on tiedossa. Ilmajoella tarvetta on tukiperheistä, Seinäjoella perhetyön lisäämiseen, jonka puutteen paikkaamiseen on suunnitelma perhetyöntekijän palkkaamiseksi vuonna 2005.

Yhteistyö:

Yhteistyötä kuntien välillä tapahtuu yksittäisten asiakasperheiden tasolla. Seudun kunnista Kurikka ostaa Seinäjoen perheneuvolasta tuki- ja sijaisperheiden hankkimiseen liittyviä palveluja, Nurmo ja Peräseinäjoki käyttävät myös Seinäjoen perheneuvolaa. Lastensuojeluun liittyviä projekteja on meneillään

- Peräseinäjoella PÖNKKÄ -projekti kunnan ja MLL:n yhteistyönä
- Seinäjoella Nuorten Palvelu ry:n Perheparkki –projekti ja Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kautta lasten ja nuorten psykiatriin palveluihin suunnatulla valtionavustuksella palkattu perhetyöntekijä
- Ilmajoella TAPI –projekti, jossa on kunnan eri toimijoita mukana
- Seinäjoella STEISSI. Nuorisosasema Steississä on yhteistyökuntina mukana 22 Etelä-Pohjanmaan maakunnan kuntaa

Kahdessa kunnassa on kiinnostusta yhteistyön aloittamisen suhteen Seinänaapurikuntien kanssa, aiheiksi ehdotetaan yhteistä kouluttautumista, yhteistyötä kilpailuttamisasioissa, palkkiopäätösten yhtenäistäminen tuki- ja sijaisperheille, lastensuojelun päivystysasiat sekä kiireellisissä huostaanotoissa yhteistyötä.

ERITYISPÄIVÄHOITO

Työntekijätilanne on seuraava:

Seinäjoki

- 2 kiertävää erityisopettajaa
- 2 päiväkodin erityisopettajaa
- 11 henkilökohtaista avustajaa

Nurmo

- 1 kiertävä lastentarhanopettaja
- 2 erityislastentarhanopettajaa
- henkilökohtaisia avustajia lasten tarpeiden mukaan

Muissa seudun kunnissa ei ole erityispäivähoidon työntekijöitä, ryhmissä käytetään henkilökohtaisia avustajia. Palveluita ostavat Kurikka kuntoutusohjaajan palveluita yksityiseltä Hirvinummen palvelukodilta ja puheterapiapalvelut yksityisiltä yrittäjiltä sekä Nurmo ostaa palveluita Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymältä vammaisille lapsille. Kolmessa kunnassa tehdään vuosittain arvio erityispäivähoitoa tarvitsevien lasten kokonaismäärästä, samoissa kunnissa myös ilmoitetaan, että palvelutarpeeseen pystytään vastaamaan.

Yhteistyö:

Kuntien välistä yhteistyötä ei erityispäivähoidossa ole muuta kuin Seinäjoen ja Nurmon päivähoidon erityisopettajien välillä säännöllisten tapaamisten muodossa. Projekteja tällä palvelualueella ei ole meneillään. Kurikka ja Ilmajoki hakivat yhteisesti hankerahaa syrjäytymisuhan alaisten lasten ja nuorten palveluihin suunnatusta valtionavustuksesta mutta eivät saaneet. Hankeideana oli kehittää erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten ja heidän perheidensä palveluja luomalla asiantuntijaverkoston toimintamalli. Yhteistyötä toivottaisiin pääasiassa Seinänaapurikuntien kesken ja myös Vaasan ja Kokkolan suuntaan. Aihealueina kouluttautuminen, moniammatillinen yhteistyö, yhteinen erityislastentarhanopettaja tai tulkkipalvelun järjestäminen pysyvämpänä järjestelynä palvelun turvaamiseksi sekä opintomatkat ulkomaille suhteiden luomiseksi ulkomaisiin kollegoihin.

PÄIHDEHUOLTO

Työntekijätilanne on seuraava:

Ilmajoki	1 sosiaalityöntekijä, kuuluu myös muita työtehtäviä
Kurikka	ei nimettyä työntekijää
Nurmo	1 sosiaalityöntekijä, kuuluu myös muita työtehtäviä 1 nuorten sosiaaliohjaaja, kuuluu myös muita työtehtäviä 3 nuorisotoimen työntekijää
Peräseinäjoki	1 sosiaalityöntekijä, kuuluu myös muita työtehtäviä 1 projektityöntekijä 1 srk:n diakoniatyöntekijä
Seinäjoki	1 päihdehuollon johtaja 4 sosiaaliterapeuttia 7 ohjaajaa 5,5 psykiatrian sairaanhoitaja 1 laitoshuoltaja 1 toimistosihtööri

Seudun kunnista Seinäjoella on päihdehuollon yksiköitä; suojakoti, selviämis- ja katkaisuhuoltoasema, A-klinikka ja nuorisoasema Steissi. Seinäjoen päihdepalvelut myyvät palveluita 21 sopimuskunnalle. Kaikki seudun kunnat ostavat palveluita Seinäjoelta sekä lisäksi yksityisiltä palveluntuottajilta laitostuntoutusta, ostopalveluiden asiakasmäärät vaihtelevat noin 30-85 asiakkaan välillä. Merkittäviä tekijöitä palvelua valittaessa ovat hinta, laatu, saatavuus ja palvelumuodon sopivuus.

Päihdehuollon palveluiden kokonaistarve on arvioitu Peräseinäjoella päihdestrategian yhteydessä, muissa kunnissa kokonaisarviota tilanteesta ei ole tehty. Nurmo käy vuosittain läpi Seinäjoen A-klinikan ja Nurmon Sininauhayhdistyksen kanssa asiakkaiden tilanteet. Kahdesta kunnasta arvioidaan, että palvelu pystytään järjestämään kaikille tarvitseville jos motivaatiota hoitoon on. Tarpeita päihdehuollon alueella Seinäjoella on opioidiriippuvaisten hoidon järjestämisessä ja Ilmajoella päihdehuollon päivätoiminnan ja asumispalveluiden järjestämisessä, suunnitelmia tarpeeseen vastaamiseksi ei ole.

Uutta toimintaa projektien kautta kunnissa on seuraavasti:

Seinäjoki	Opioidiriippuvaisten hoidon kehittäminen –projekti yhteistyössä E-P:n sairaanhoitopiirin ja perusterveydenhuollon piirissä
Nurmo	Sininauhaliiton projekti, jossa tuetaan päihdeperheitä ja järjestetään päihdemiesten päivätoimintaa
Peräseinäjoki	VKY:n Pala Täyttä Elämää -projekti

Yhteistyö:

Yhteistyö toteutuu Seinäjoen päihdepalveluiden kautta, jossa sopimuskuntia on 21. Pääasiassa yhteistyö on ostopalveluina toteutuvaa A-klinikan, selviämis- ja katkaisuhuoltoaseman ja nuorisoasema Steissin palveluiden käyttöä. Yhteistyötä toivotaan sekä Seinänaapurikuntien alueella että laajemmin Etelä-Pohjanmaan alueella aihepiireinä asumispalvelut, opioidihoidon työn sisällön kehittäminen ja huumehoito(ruiskujen vaihto, terveysneuvontapiste).

VAMMAISPALVELU

Työntekijätilanne on seuraava:

Ilmajoki	1 sosiaalityöntekijä
Kurikka	1 sosiaalityöntekijä, muun työn ohessa 1 sosiaalityöntekijä
Nurmo	1 sosiaalityöntekijä
Peräseinäjoki	1 toimistosihtööri
Seinäjoki	1 sosiaalityöntekijä 4 ohjaajaa (osapäiväistä)

Kunnissa on omia yksiköitä seuraavasti:

Ilmajoki	Puistokoti, 8 hoitopaikkaa Puistorivi, 7 hoitopaikkaa Paimenkuja, 8 hoitopaikkaa Niittykoti II, 12 hoitopaikkaa, joista 3 vammaisille henkilöille
Kurikka	Kehitysvammaisten asuntola, 10 hoitopaikkaa Kehitysvammaisten toimintakeskus, n. 20 paikkaa
Nurmo	Vuorikodin asuntola, 7 hoitopaikkaa
Seinäjoki	vammaisten lasten kerho, 10 hoitopaikkaa

Ostopalveluita käyttävät kaikki seudun kunnat, määrät vaihtelevat huomattavasti. Peräseinäjoella ja Ilmajoella näiden asiakkaiden määrä jää alle viiteen henkilöön, Nurmossa palvelua ostetaan vähän yli 10 henkilölle, Kurikassa vajaa 50 henkilölle ja Seinäjoella luku nousee yli 200 henkilöön.

Ostopalvelun kohteina ovat pääasiassa asumispalvelut, päivätoiminta, kuntoutusohjaus, tulkkipalvelut, kehitysvammaisten laitos- ja avopalvelut. Palvelun ostamiseen vaikuttavat saatavuus, hinta, palvelumuoto ja sijainti. Kunnista Ilmajoella ja Nurmossa on tehty vammaispalvelua tarvitsevien asiakkaiden kokonaisarviointi. Yleinen arvio on, että varsin hyvin tarvittavat palvelut on pystytty antamaan. Yhdessä kunnassa kokemus on, että esim. henkilökohtaisen avustajan saamiseen ei ole aina tarpeen mukaan mahdollisuutta.

Yhteistyö:

Seudun vammaispalvelutyöntekijät kokoontuvat 1-2 kertaa vuodessa. Yksittäisissä asiakastapauksissa konsultaatiota tapahtuu kuntien välillä ja myös Länsi-Suomen lääninhallitukseen soitetaan näissä tapauksissa.

Kiinnostusta yhteistyöhön oman kunnan ulkopuolelle on palvelujen myöntämispäätösten yhtenäistämiseksi (mm. kriteerit palveluasumiselle, henk.k.avustajien palkkausasiat, avustusasiasiat),

intervallihoidon järjestämiseksi, kehitysvammaisten vanhusten hoidon järjestämiseksi, työtoiminnan ja omaishoidon lomitusasian järjestämiseksi, kuljetuspalveluasioissa.

MUU YHTEISTYÖ

Seinäjoen seudun kunnista muut paitsi Jalasjärvi ostavat sosiaaliasiamiespalvelunsa Seinäjoen seudun mielenterveyskeskuksesta. Siellä asiaa hoitaa sosiaalityöntekijä. Yleisen edunvalvonnan osalta Jalasjärvellä ja Kurikalla on yhteinen työntekijä. Seinäjoen kihlakunnan alueen eli Seinänaapurialueen kunnat ostavat poliisilaitoksen sosiaalityöntekijän palveluita.

Seinänaapurikuntien alueella on alkanut Sosiaaliturvan keskusliiton hanke, HYVE (hyvinvoinnin alueelliset tukiverkostot). Hankkeen tavoitteena on alueellisen sosiaalipolitiikan määrittely ja hyvinvointiohjelman laatimistyö. HYVE-hankkeen toisen kehittämissuunnittelijan tulee palkkaamaan vuoden 2004 aikana Seinäjoen kaupunki, joka keskittyy Seinäjoen kaupungin tarpeisiin. Toinen työntekijä suuntaa työpanoksensa muihin Seinänaapurikuntiin ja mahdollisesti Vaasan kaupunkiin.

YHTEENVETO

Seudullinen yhteistyö Seinänaapurikuntien välillä toteutuu yleisimmin yhteisten asiakastilanteiden kautta. Yhteisiä säännöllisiä tapaamisia on sosiaalijohdolla ja vammaispalvelun sosiaalityöntekijöillä. Seinänaapurien seudun yhteistyönä vuonna 2004 ollaan aloittamassa yhteinen seudun hyvinvointipoliittisen strategian tekeminen. Siinä kiinteästi mukana on Sosiaaliturvan keskusliiton HYVE-hanke. Tarpeet yhteistyöhön sosiaalihuollon erityispalvelujen osalta liittyvät ennen kaikkea yhteiseen kouluttautumiseen ja yhteisten periaatteellisten päätösten tekemiseen. Sosiaalihuollon erityispalvelujen osalta kuntien edustajat eivät pitäneet yhteistyötä tai yhdessä toimimista ajankohtaisena kuin ehkä erityispäivähoidon sektorilla. Muut tarvittavat palvelut, joita oma kunta ei tuota ostetaan ostopalveluina.

Härmänmaan seutukunta

Härmänmaan seutukunnan seutukuntaorganisaatio on rakennettu vuonna 1995. Silloin tehty puitesopimus vahvistaa seutukunnan kuntien sitoutumista yhteistyöhön yhteisesti hyväksytyjen painopisteiden osalta. Yksi painopistealueista ovat terveys- ja hyvinvointipalvelut, jonka kehittämistä varten on asetettu seutukunnan kehittämispäälliköstä ja seudun kuntien sosiaali- ja terveystoimen johtavista viranhaltijoista koottu ryhmä. Seudun sosiaalijohdon yhteisillä tapaamisilla on jo pitkä perinne, mutta yhteistyö on tiivistynyt seutuhallinnon mukaan tulon jälkeen. Seutuyhteistyössä merkittävässä asemassa ovat viime vuosina olleet yhteiset EU-kehittämishankkeet.

Taulukko 9. Härmänmaan seutukunnan väestö 31.12.2002 ja väestöennuste v. 2020.

HÄRMÄNMAAN SEUTUKUNTA								
kunta	31.12.2002				ENNUSTE 2020			
	YHT.	0-14-v.	15-64-v.	65+	YHT.	0-14-v.	15-64 v.	65+
Alahärmä	4929	869	3040	945	3991	599	2241	1151
Kauhava	8161	1375	5148	1525	7419	1227	4336	1856
Lapua	13998	2553	8789	2656	12793	2098	7292	3403
Ylihärmä	3022	536	1803	653	2767	463	1557	747
SEUTUKUNTA YHTEENSÄ				30110	SEUTUKUNTA YHTEENSÄ 26970			

Työkokous Härmänmaalla toteutui 27.10.2003. Mukana olivat Lapualta perusturvajohtaja sekä vanhustyön edustaja ja sosiaali/perusturvajohtajat Kauhavalta, Ylihärmästä ja Alahärmästä.

LASTENSUOJELU

Työntekijätilanne on seuraava:

Lapua	4 sosiaalityöntekijää
	1 sosiaalisihteeri
	1 perheneuvolan sosiaalityöntekijä
	3 perheneuvolan psykologia
Ylihärmä	1 sosiaalityöntekijä

Seudun kunnissa ei ole omia lastensuojeluyksiköitä. Perheneuvolat toimivat Lapualla (Ylihärmä ostaa palvelua) ja Kauhavalla (Alahärmä ja Kortesjärvi ostavat palvelua). Lastensuojelun ostopalvelupäätöksiin vaikuttavat palvelun saatavuus, sijainti ja palvelumuodot.

Lastensuojelupalveluita tarvitsevien kokonaismäärää ei ole arvioitu. Ylihärmässä olisi tarvetta saada lapsiperheille tukiperheitä ja –henkilöitä. Lapualla suunnitellaan hyvinvointiohjelman tekoa, jossa myös lasten ja nuorten tarpeet tulisivat esiin, Ylihärmä puolestaan suunnittelee lasten ja nuorten hyvinvointiselontekoa tehtäväksi.

Lapualla ja Kauhavalla on koulutoimessa koulukuraattori palkattuna, Ylihärmässä on toive saada virka vuodelle 2005, siellä olisi toiveita saada yhteistyökumppani työntekijän palkkaamiseen.

Yhteistyö:

Alueen kihlakunnan yhdeksän kunnan lastensuojelutyöntekijät ovat kokoontuneet aikaisemmin säännönmukaisesti, mutta syystä tai toisesta nämä kokoontumiset jääneet. Muuten yhteistyö on ollut yhteisten asiakasperheiden kautta toteutuvaa.

Lastensuojelun tukiperheitä ja –henkilöitä on koulutettu Alahärmän ja Lapuan yhteiseen tarpeeseen aikaisemmin ja nyt tätä ideoitin uudelleen koskien koko seutua. Koulutus pyritään ostamaan Pelastakaa Lapset ry:ltä.

Poliisilaitoksella on kuuden kunnan yhteinen sosiaalityöntekijän virka, joka tosin tällä hetkellä on täyttämättä.

Ongelmana koettiin lastensuojelutyössä lapselle tai nuorelle oikean tyyppisen sijoituspaikan löytäminen. Työntekijöiltä kuluu suhteettoman paljon aikaa vapaiden paikkojen kartoittamiseen ja niistä lapselle/nuorelle parhaan valintaan. Pohdittiin mahdollisuutta esim. ostaa tämäntyyppistä palvelua, jolloin voisi käyttää ulkopuolista henkilöä sijoituspaikan etsimiseen.

Kauhavan, Alahärmän, Ylihärmän ja Kortesjärven kunnat hakivat hankerahoitusta syrjäytymisuhan alaisten lasten ja nuorten palveluihin suunnatusta valtionavustuksesta kesällä 2003, mutta hakemus ei mennyt läpi. Hanke oli suunnattu erityisesti alle kouluikäisten lasten palvelujärjestelmän kehittämiseen ja tarkoituksena oli henkilöstön osaamisen vahvistaminen kouluttautumalla, kuntien yhteistyön lisääminen ja lastensuojelun avohuollon tukitoimien kehittäminen. Hankehakemus ollaan nyt uudistamassa samalla teemalla ja mukaan tulevat kaikki Härmänmaan kunnat sekä mahdollisesti Kortesjärvi.

ERITYISPÄIVÄHOITO

Missään alueen kunnassa ei ole päivähoidossa erityislastentarhanopettajia. Kouluavustajien määrää on lisätty. Erityispäivähoitoa tarvitsevien lasten kokonaismäärä on arvioitu Lapualla vuonna 2003. Työkokouksessa esiin nostettiin se, että erityislasten tarpeisiin pitäisi saada kokonaisvaltaisempaa näkemystä, tavoitteena vaikuttaa sekä kotona hoidettavien että päivähoidossa olevien lasten tilanteeseen ja koulussa tiivis yhteistyö koulutoimen kanssa.

Yhteistyö:

Kauhavan kaupungin, Ylihärmän ja Alahärmän kuntien päivähoitohenkilöstö aloitti vuonna 1999 laadun kehittämisprojektin. Tavoitteena oli, että koko päivähoidon henkilöstö sitoutuu asiakaspalveluperiaatteeseen, jossa lapsi vanhempineen on asiakas. Projekti oli 2-vuotinen sisältäen koulutusta, mm. täydennyskoulutus lasten kielellisten kehityshäiriöiden toteamiseen ja kuntoutukseen. Samojen kuntien alueella otettiin käyttöön TAK-järjestelmä (tutki, arvioi ja kehitä) ja siihen liittyen käynnistettiin päivähoidon laatutyö. Projektin konkreettinen tulos oli kuntien yhteistyössä tekemä päivähoidon käsikirja. VASU-kouluttajakoulutus alkaa oppisopimus pohjaisena vuoden 2004 alussa Härmänmaan ja Järvisen kuntien alueella.

Kauhavan seudun kansanterveystyön kuntayhtymän alueella (Kauhava ja Kortesjärvi) on vuosina 2002-2003 toteutettu äitiys- ja lastenneuvolatoiminnan kehittämiseen tähtäävä Nuppu-projekti. Projektissa on asiakastyöväisyytulosten pohjalta kehitetty lastenneuvolatoiminnan sisältöä.

Erityislastentarhanopettajan pätevyyden omaavia henkilöitä ei alueella juurikaan ole. Keskustelua käytiin mahdollisuudesta saada olemassa olevalle henkilöstölle täydennyskoulutusta, jolloin ammattitaito saataisiin jäämään alueelle.

PÄIHDEHUOLTO

Työntekijätilanne on seuraava:

Lapua	4 sosiaalityöntekijää ja sosiaalikeskuksen esimiehet, kuuluu myös muita työtehtäviä
Ylihärkä	1 sosiaalityöntekijä, kuuluu myös muita työtehtäviä

Kaikki seudun kunnat käyttävät Seinäjoen A-klinikan palveluita, Kauhavalla on A-klinikan sivuvastaanotto. Katkaisu- ja selviämishoitoaseman palveluita ostetaan Seinäjoen kaupungin päihdepalveluista. Päihdehuollon laitospalveluita ostetaan ja useimmiten käytetään Lapualla toimivaa Minnesota-hoito Oy:tä. Päihdehuollon asiakkaiden kokonaismäärää ei ole arvioitu, Lapualla on jo päihdehuollon suunnitelma, Ylihärmässä suunnitellaan sen tekemistä, mieluiten yhteistyössä Alahärmän kanssa.

Yhteistyö:

Yhteistyötä toivotaan kouluttautumisessa.

VAMMAISPALVELU

Työntekijätilanne on seuraava:

Lapua	1 avopalveluohjaaja 1 sosiaalisihiteeri
Ylihärkä	1 sosiaalityöntekijä

Ylihärkä ostaa Alahärmän kunnalta kehitysvammaisten kuntoutusohjausta ja työtoimintaa muutamalle asiakkaalle. Lapualla ostetaan asumispalveluita noin 20 asiakkaalle yksityisiltä palveluntuottajilta. Lapualla ja Alahärmässä on meneillään Asumispalvelusäätiön kartoitustyö vammaisten asumispalveluiden tarpeesta. Ylihärmässä on tehty opinnäytetyönä vammaispoliittinen ohjelma.

Kauhavalla rakennetaan Kauhavan-Härmän kehitysvammaisten tuen ja Kehitysvammaliiton yhteistyönä vaikeavammaisten asumisyksikköä. Seudullisesti periaatteeksi esitetään, että erikoistuttaisiin eritasoisten vammaispalvelujen tuottamiseen. Eskoon roolin muuttuminen tulisi myös vammaispalvelujen suunnittelussa huomioida. Omassa kodissa ja kotipaikkakunnalla pystytään tarjoamaan jo suuri osa palveluista, Eskoon palveluita ei tarvita enää tulevaisuudessa samassa määrin kuin aikaisemmin ja/tai tarvitaan erilaisia palveluita.

Vammaisten kuljetuspalvelut puhuttivat myös Härmänmaalla. Lapualla on järjestetty ensin kokeiluna palveluliikenne, joka on nyt vakinaistettu. Vaikeavammaisia on pyritty saamaan mukaan tämän palvelun piiriin, varsin heikoin tuloksin. Kuljetuspalvelukustannukset ovat nousseet viime vuosina ikäihmisten palvelutarpeiden lisääntyä.

MUU YHTEISTYÖ

Osa seudun kunnista toivoi sosiaaliasiamiespalveluiden saamiseksi uusia järjestelyitä. Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä on tehnyt kyselyä kiinnostuksesta ostaa sosiaaliasiamiespalvelut Eskoosta. Härmänmaalta toive saada palvelut Eskoosta on esitetty, Eskoon toiminnan alaisten kuntien väestöpohja olisi sopiva tämän palvelun tuottamiselle.

Lapua nostaa esiin ajatuksen tehdä tiiviimpää yhteistyötä elatustukiasioiden hoidossa. Seudun yhteinen tietojärjestelmä ja yhteistyön tiivistäminen mahdollistaisivat mm. sijaisuuksien hoitamisen yli kuntarajan tarvittaessa. Kiinnostusta voisi olla myös yhteisten laatukriteerin laatimiselle kilpailuttamiseen liittyen.

YHTEENVETO

Seudun kuntien työntekijät, erityisesti lasten parissa työskentelevät, ovat viime vuosina tehneet yhteistyötä mm. Härmänmaan palvelustrategia –projektissa, eri työryhmissä ja päivähoitohenkilöstön täydennyskoulutuksessa. Lasten ja nuorten palvelut ovatkin asia, johon toivotaan seutua laajempaa yhteistyötä, mahdollisesti resurssihenkilöä pohtimaan laajemman alueen yhteisiä tarpeita lasten ja nuorten palveluiden alueilla. Vuodelle 2004 Härmänmaa on hakemassa varhaiskasvatuksen, erityisvarhaiskasvatuksen ja ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön alueelle kehittämishankerahoitusta.

Suupohjan seutukunta

Suupohjan seutukuntaan kuuluvat Isojoen, Jurvan, Karijoen ja Teuvan kunnat sekä Kauhajoen kaupunki. Seudun kunnista Karijoki on pienin, noin 1700 asukasta ja Kauhajoki suurin, noin 14700 asukasta.

Taulukko 10. Suupohjan seutukunnan väestö 31.12.2002 ja väestöennuste v. 2020.

SUUPOHJAN SEUTUKUNTA									
kunta	31.12.2002				ENNUSTE 2020				
	YHT.	0-14-v.	15-64-v.	65+	YHT.	0-14-v.	15-64 v.	65+	
Isojoki	2643	441	1496	706	2265	342	1206	717	
Jurva	4645	691	2993	961	3709	480	1982	1247	
Karijoki	1707	272	997	438	1329	146	714	469	
Kauhajoki	14676	2686	9524	2466	12890	1839	7434	3617	
Teuva	6403	1058	3875	1470	5256	769	2857	1630	
SEUTUKUNTA YHTEENSÄ					30074	SEUTUKUNTA YHTEENSÄ			25449

Suupohjan seudulla toimiva Kauhajoen seudun verkostopilotti kuuluu yhtenä alueena sisäasiainministeriön kansalliseen aluekeskusohjelmaan. Verkostopilottialueeseen kuuluvat kaikki Suupohjan seutukunnan kunnat. Yksi Verkostopilotin osio on Hyvinvoiva Suupohja, jossa tavoitellaan uudenlaisten toimintamallien luomista mm. alueen sosiaali- ja terveystalouteen. Yhteistyötä tehdään usealla toiminta-alueella, sosiaali- ja terveystoimen alueella on käynnistetty kaksi seutukunnallista hanketta. Suupohjan seutukunnassa on valmisteilla seutusopimus, joka luo puitteet seudulliselle yhteistyölle Suupohjassa. Sopimus sisältää määritellyt seudullisen

päätöksenteon organisoitumisesta, asioiden valmistelusta ja päätöksenteosta, seudullisesta tehtävänjaosta, palvelutoiminnan periaatteista sekä osallisuudesta.

Työkokous Suupohjan seutukunnassa pidettiin 20.10.2003. Mukana olivat sosiaali/perusturvajohtajat Karijoelta, Jurvasta, Kauhajoelta ja Isojoelta, Kauhajoen Verkostopilotista kehittämiskoordinaattori ja SONet BOTNIAsta kehittämissuunnittelija. Ennakkotehtävien lisäksi käytettävissä oli varhaiskasvatuksesta tehty seudullinen kartoitus sekä kartoitus lasten ja nuorten psykososiaalisen tuen palvelujärjestelmästä seudulla.

LASTENSUOJELU

Työntekijätilanne on seuraava:

Isojoki	1 sosiaalityöntekijä
Jurva	1 lastensuojelun sosiaalityöntekijä 1 määräaikainen perhetyöntekijä 2 kodinhoitajaa (osa-aikaisesti)
Karijoki	1 sosiaalijohtaja, kuuluu myös muita työtehtäviä 1 sosiaalityöntekijä, kuuluu myös muita työtehtäviä
Kauhajoki	2 sosiaalityöntekijää 1 perhetyöntekijää 2 lastensuojelussa toimivaa kodinhoitajaa
Teuva	3 sosiaalityöntekijää 2 kodinhoitajaa

Seudun kunnilla ei ole omia lastensuojeluyksiköitä. Kauhajoella toimii perheneuvola, jonka palveluita ostavat seudun muut kunnat. Palveluita ostetaan yksityisiltä lastensuojelupalvelujen tuottajilta. Työkokouksessa keskustelua herätti tarve saada yhtenevää tietoa näistä palveluntuottajista. Lapsen tai nuoren sijoittaminen on viime vuosina hankaloitunut, paljon aikaa ja energiaa kuluu sopivan yksikön löytämiseksi asiakkaalle. Tällä hetkellä toimivat täysin palvelun tuottajan ”markkinat” joiden mukaan kuntien on toimittava. Lastensuojelupalveluja tarvitsevien kokonaismäärää ei ole arvioitu. Palveluita pystytään järjestämään, mutta tietyissä tapauksissa sitä saattaa joutua odottamaan tai palvelua ei pystytä antamaan tarvetta vastaavaa määrää. Koulukuraattoreita toimii Teuvalla yksi ja Kauhajoella 50%.

Yhteistyö:

Arjen yhteistyö toteutuu seudulla yhteisten asiakastapausten kautta. Tarpeita yhteistyöhön olisi esim. lastensuojeluyksiköiden palveluiden ostamisessa hankintarenkaana toimiminen, jolla tavoiteltaisiin paremmat neuvottelumahdollisuudet palvelun ostopäätöksille. Seudun pienemmillä kunnilla erityisesti olisi tarvetta saada konsultointimahdollisuus vaikeissa lastensuojelutilanteissa. Kauhajoella tapauksia on enemmän, mutta käytännön mahdollisuudet avustaa naapurikuntia ovat huonot. Työkokouksessa ehdotettiin projektia liittyen tähän palveluun eli olisiko mahdollista ostaa lastensuojeluasioissa konsultaatiota huostaanotto-toimenpiteisiin ja juridisiin kysymyksiin liittyen ja/tai olisiko mahdollista, että alueella olisi yksikkö josta voisi saada työparin pienen kunnan työntekijän rinnalle näihin tilanteisiin.

ERITYISPÄIVÄHOITO

Seutukunnan kunnissa ei ole erityispäivähoidon työntekijöitä. Alueella on kartoitettu vuonna 2003 erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten määrä. Tilanne on esitetty taulukossa 11.

Taulukko 11. Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten määrä Suupohjan seutukunnassa.

	Lausuntoon perustuva erityistarve	Päivähoidossa todettu/tehostetun varhaiskasvatuksen tarve	Sosiaaliset ja kasvatukselliset perusteet
Teuva	7	4	1
Jurva	4	1	2
Kauhajoki	60	50	30
Isojoki	6	1	1
Karijoki	3	4	
Yht:	80	60	34

Seutukunnassa päivähoidossa olevien lasten kokonaismäärä on maaliskuussa 2003 ollut 1113 lasta. Resurssit erityistarpeiden huomioimiseen ovat olleet pitkään laman jälkeisiltä ajoilta huonot. Erityistarpeeseen perustuvia lausuntoja on 10%:lla päivähoidossa olevista lapsista, noin 10% lapsista tarvitsee tehostettua varhaiskasvatusta päivähoidossa ilmenneiden erityistarpeiden pohjalta sekä 5%:lla lapsista erityistarve perustuu sosiaaliin tai kasvatuksellisiin perusteisiin. Päivähoidon henkilöstöltä puuttuu aikaresursseja, sillä opetuksen yksilöllistäminen ja yhteistyö vanhempien kanssa vie aikaa. Henkilöstöllä on tarvetta saada konsultoivaa tukea ja ohjausta päivittäiseen arjessa tapahtuvaan kasvatustoimintaan. Erityisen hoidon ja kasvatuksen tarpeessa olevien lasten tuen järjestämiseen kaivataan seutukunnalle ja kunnille sopivat moniammatilliset käytännöt.

Yhteistyö:

Tarvealueena erityispäivähoidon kehittäminen on Suupohjassa keskeinen. Suupohjan seudun kunnilla oli hankehakemus syrjäytymisuhan alaisten lasten ja nuorten palveluihin suunnattuihin valtionavustuksiin, mutta hanke ei mennyt läpi. Hankkeen tarkoituksena oli kehittää kuntien palvelujärjestelmää siten, että lasten ja perheiden tuen ja avun tarvetta kyettäisiin arvioimaan entistä aikaisemmassa vaiheessa. Lisäksi hankkeen avulla olisi lisätty koordinaatiota lasten ja nuorten tukipalveluissa sekä luotu ammatillista asiantuntemusta tukeva ja jaksamista edistävä konsultaatiojärjestelmä. Konkreettisesti hankkeessa olisi palkattu seudulle kaksi erityislastentarhanopettajaa ja kouluttamalla mahdollisimman laaja työntekijäryhmä aiheesta sekä luomalla palvelujen tarvetta ja saatavuutta arvioiva seurantajärjestelmä.

PÄIHDEHUOLTO

Työntekijätilanne on seuraava:

Isojoki	1 sosiaalityöntekijä
Jurva	1 sosiaalityöntekijä
Kauhajoki	1 päihdehuollon ohjaaja
	1 huumeprojektin työntekijä

Kunnilla ei ole omia päihdehuollon yksiköitä. Kauhajoella on terveystieteiden yksikössä yksi katkaisuhuoltopaikka. Kaikki seudun kunnat ostavat Seinäjoen päihdehuollon palveluita. Jurvan kunnan tilanne kahden seudun rajalla on osoittautunut varsinkin päivystysaikana hankala. Päihdehuollon palvelut ostetaan Seinäjoen kaupungilta, mutta terveystieteiden yksikön päivystyspalvelut Vaasasta, joka esim. katkaisuhuoltoa tarvitsevan asiakkaan kannalta on joskus monimutkainen järjestely. Lisäksi käytetään yksityisiä palveluntuottajia. Kokonaisarviota päihdehuollon palveluita tarvitsevista henkilöistä ei ole kunnissa tehty.

Yhteistyö:

Kauhajoella kaupungille myönnettiin toukokuussa 2002 valtionavustusta huumeiden käyttäjien hoitoon, jonka tuella käynnistettiin Mahis-projekti. Projekti jatkuu tällä hetkellä vuoden 2003

loppuun, mutta sitä tulee seuraamaan jatko projekti vuoden 2005 loppuun asti. Tämän projektin tavoitteena on huumeongelmaisten palveluohjauksen parantaminen, kuntoutuksen tehostaminen sekä varhaisen puuttumisen toimintamallien luominen hyödyntämällä kuntien välistä yhteistyötä. Projektiin on otettu mukaan myös päihdepalvelut ja järjestetty mm. seutukunnallinen päihdehuollon päivä, joka on ollut aloitus seutukunnalliselle yhteistyölle päihdehuollossa.

Vuonna 2002 projektin kautta on toteutettu seudullista koulutusta kohderyhminä sosiaali- ja terveydenhuolto, koulutoimi, poliisi ja seurakunta. Lisäksi projektityöntekijä tekee työtä Kauhajoen poliisiasemalla toteuttamassa asiakkaiden hoitoonohjausta. Vuoden 2003 painopistealueet ovat olleet tukiasumishankkeen käynnistäminen yhteistyössä järjestön kanssa sekä varhaisen puuttumisen toimintamallin luomisen aloitus kouluille, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Myös seudullista koulutusta on edelleen jatkettu. Mahis-projektin kautta seutuyhteistyö päihdehuollossa on käynnistynyt, teemoina ovat päihdekuntoutumisen palveluohjaus ja palveluketju.

Suupohjaan on perustettu vuoden 2003 aikana Suupohjan Sininauha ry. Yhdistys lähtee osaltaan vastaamaan päihdepalveluiden tuottamisesta Suupohjassa yhteistyössä Kauhajoen Vanhaintuki ry:n kanssa.

VAMMAISPALVELU

Työntekijätilanne on seuraava:

Isojoki	1 sosiaalityöntekijä
Jurva	1 sosiaalityöntekijä
Kauhajoki	1 sosiaalityöntekijä

Kunnissa on omia yksiköitä seuraavasti:

Isojoki	Hoitokoti Mäntyrinne (keh.vamm.)	
	7 työntekijää	7 asukaspaikkaa
	<u>Terveyskeskuskuntayhtymän palveluita:</u>	
Jurva	Isojoen toimintakeskus	10 paikkaa
	Asuntola Papanmäki	8 asukaspaikkaa, joista 3 isojokista
	Toimintakeskus/kehitysvammaisten päivätoimintapiste	
	3 työntekijää	25 paikkaa
Kauhajoki	Liisantupa, kehitysvammaisten asuntola	
	1½ työntekijää	8 asukaspaikkaa
	Kuja-Kokon palveluasunnot (keh.vamm.)	
	7 työntekijää	10 asukaspaikkaa
	Kujakoto (tukiasunnot)	
	ei työntekijää	6 asukaspaikkaa
	Kehitysvammaisten toimintakeskus	
	6 työntekijää	20 paikkaa
	Kehitysvammaisten ja -viiveisten koululaisten iltapäiväkerho	
	0,5 + 0,33 työntekijää	9 käyttäjää
	Panu-tuotanto (työkeskus)	
	2 työntekijää	20 paikkaa

Vammaishuollon palveluita tarvitsevien henkilöiden kokonaismäärän arviointi on tehty Kauhajoella ja Isojoella, mutta useita vuosia sitten. Jurvassa vammaispalvelun tarve arvioidaan vuosittain talousarviota varten. Jurvassa kaikki palvelua tarvitsevat sen myös saavat. Puutteita palvelurakenteessa tuli esiin tuetun työllistämisen ja terapiapainotteisen päivätoiminnan saamisessa.

Yhteistyö:

Yhteistyötä toivottiin kehitysvamma-alan henkilökunnan kouluttautumisessa ja työnohjauksen järjestämisessä. Lisäksi toivottiin ympärivuorokautista palvelua antavaa asumispalveluyksikköä alueelle.

MUU YHTEISTYÖ SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMESSA

Laadukas ja osaava Suupohja –hanke on sosiaali- ja terveydenhuollon seutukunnallinen hanke. Se on sosiaali- ja terveydenhuoltohenkilöstön täydennyskoulutus- ja kehittämishanke ja toimii osana Kauhajoen seudun Verkostopilottia. Tavoitteena on nostaa henkilöstön osaamistasoa alueellisen koulutuksen avulla, edistää kuntien välistä yhteistyötä ja yhtenäistää laatu- ja hoitokäytäntöjen toteuttamista seutukunnan alueella kansallisten suositusten mukaisesti.

YHTEENVETO

Suupohjassa kuntien toiminnallinen yhteistyö on saanut alkunsa muutamien alueellisten sosiaali- ja terveydenhuollon hankeideoiden työstämisen kautta, jotka on tehty Sosiaali- ja terveystoimen johtavien viranhaltijoiden ja Kauhajoen verkostopilotin yhteisen työryhmän tuloksena. Toimivien hankkeiden kautta yhteistyön edut ovat tulleet esiin ja toimintaa halutaan jatkaa. Suupohjan seudulla on valmisteltu strategisen tason seutusopimusta, joka luo puitteet seudulliselle yhteistyölle Suupohjassa. Seutusopimus sisältää mm. määrittelyt seudullisesta tehtävänjaosta, palvelutoiminnan periaatteista ja osallisuudesta. Seutukunta on tekemässä vuodelle 2004 kehittämishankehakemuksen seutukoordinaattorin palkkaamiseksi. Tavoitteena on sosiaali- ja terveystoimien seutuyhteistyön pitkäjänteinen turvaaminen ja seudullisten toimintamallien kehittäminen ja vahvistaminen. Lisäksi seutukoordinaattori koordinoi jo alkaneita yhteisiä hankkeita ja turvaa hankkeiden kautta saatavien tulosten hyödyntämistä.

Kuusiokuntien seutukunta

Kuusiokuntien seutukunnassa on tehty kesästä 2001 alkaen selvitystyötä sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteellisesta uudistamisesta. Selvityksen on rahoittanut sosiaali- ja terveystoimen ministeriö. Tavoitteena on Kuusiokuntien vetovoimainen yhteinen hyvinvointialue. Tämän lisäksi vuonna 2002 seutuhallinnon kuntajohtajatyöryhmä antoi seudun kuntien sosiaalijohtajille toimeksiannon selvittää sosiaalitoimen yhteistyön tilanne. Tästä selvitystyöstä tuli pohjarakenne seudun yhteistyön tiivistymiselle ja konkretisoitumiselle. Nykyinen sosiaalipalvelujen toiminta on selvitetty keväällä 2003 22-kohtaisella palvelurakenne- ja tarvekartoituksella, jonka kartoituksen sosiaalijohto on tehnyt ja täyttänyt. Tähän raporttiin Kuusiokuntien sosiaalihuollon erityispalvelujen tilanne on pitkälti koottu tämän selvityksen tuloksista.

Taulukko 12. Kuusiokuntien seutukunnan väestö 31.12.2002 ja väestöennuste v. 2020.

KUUSIOKUNTIEN SEUTUKUNTA								
kunta	31.12.2002				ENNUSTE 2020			
	YHT.	0-14-v.	15-64-v.	65+	YHT.	0-14-v.	15-64 v.	65+
Alavus	9742	1771	6021	1950	8667	1415	4805	2447
Kuortane	4366	696	2660	1010	3706	503	2050	1153
Lehtimäki	2046	365	1240	441	1798	316	968	514
Soini	2717	550	1584	583	2225	375	1209	641
Töysä	3183	656	1913	614	3559	678	2035	846
Ähtäri	7060	1218	4477	1365	6302	865	3426	2011
SEUTUKUNTA YHTEENSÄ				29114	SEUTUKUNTA YHTEENSÄ 26257			

Työkokous toteutui 11.11.2003. Mukana olivat sosiaali/perusturvajohtajat Alavudelta, Kuortaneelta, Lehtimäeltä, Töysästä ja Ähtäristä sekä SONet BOTNIasta kehittämissuunnittelija. Ennakkotehtävien lisäksi käytettävissä oli keväällä 2003 tehty sosiaalipalvelurakenne- ja tarvekartoitus.

LASTENSUOJELU

Työntekijätilanne on seuraava:

Alavus	3,5 sosiaalityöntekijää 1 kuraattori
Kuortane	1,7 sosiaalityöntekijää
Töysä	1 sosiaalityöntekijä 0,5 kuraattori
Ähtäri	2,7 sosiaalityöntekijää yhteinen kuraattori kouluilla ja keskiasteen oppilaitoksissa
Lehtimäki	1 sosiaalityöntekijä
Soini	0,5 sosiaalityöntekijää

Kuusiokunnissa on arvioitu sosiaalityön lisähenkilöstötarpeeksi noin viisi työntekijää. Luku perustuu valtakunnalliseen henkilöstömitoitussuositukseen, lisääntyneeseen asiakasmäärään, kehittämishanketoimintaan ja kunnille tulleiden lisätehtävien hoitamiseen. Sijaisten ja pätevien työntekijöiden saamisessa on ollut alueella ongelmia.

Lastensuojelun asiakasmäärät ovat selkeästi lisääntyneet alueen kunnissa. Avohuollon tukitoimien piirissä on seudulla 232 lasta, huostaanotettuja 15. Ongelmat ovat vaikeutuneet ja huostaanotot lisääntyneet. Samalla juridisen asiantuntemuksen tarve on kasvanut. Lastensuojelutyön henkilöstöresurssit ovat riittämättömät, myös koulukuraattoripalvelua tarvittaisiin lisää. Lastensuojelun perhetyötä on kunnissa kehitetty.

Yhteistyö:

Seutukunnallinen Varpunen –hanke sai valtionavustuksen syksyllä 2003. Projektin tarkoituksena on luoda Kuusiokuntien seutukunnallinen, kokonaisvaltainen palveluverkosto lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelevien henkilöiden primääryöhön. Tavoitteena on palvelujärjestelmän alueellinen kehittäminen ennaltaehkäisevän ja varhaisen tuen ja puuttumisen suuntaan. Hanke toteutuu seudullisena yhteistyönä ennaltaehkäisevän lastensuojelun ja erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten päivähoidon alueilla. Projekti jatkuu vuoden 2005 loppuun asti

ERITYISPÄIVÄHOITO

Erityispäivähoidon tilannetta Kuusiokunnissa kuvaa taulukko 13.

Taulukko 13. Erityispäivähoidon palvelujen piirissä olevien lasten määrä Kuusiokuntien seutukunnassa.

	lapsia	erityispalvelut
Alavus	10	1 erityislastentarhanopettaja (ryhmässä oleva), avustajia
Kuortane	4	avustajia
Töysä	3	avustajia (1 lapsi toisesta kunnasta)
Ähtäri	16	avustajia
Lehtimäki	3	avustajia
Soini	3-4	avustajia

Erityispäivähoidon tarve on selkeästi lisääntynyt, mm. puheen kehitys- ja ymmärtämishäiriöt. Vain Alavudella on yksi erityislastentarhanopettaja, muissa kunnissa tarvetta tähän henkilöresurssiin ja myös avustajien lisäämiseen on.

PÄIHDEHUOLTO

Kuusiokuntien alueen kunnat ovat Lehtimäkeä lukuun ottamatta tehneet huumestrategiat, jotka ehdotetaan koottavaksi yhteiseksi seudulliseksi päihdestrategiaksi. Katkaisuhoidon järjestämistä joko seudullisena keskitetysti jossakin alueen kunnassa tai ostaminen yhdessä ulkopuoliselta palvelun tuottajalta pidetään tavoitteena. Alueella toimii kaksi päihdeongelmaisten päivä- ja työtoimintaa RAY:n projektirahoituksella järjestävää yhdistystä. Näiden palvelujen yhdistämis- ja laajentamismahdollisuuksia tulisi selvittää. Iäkkäiden päihdeongelmaisten hoidon järjestäminen on ongelmallista.

VAMMAISPALVELU

Kehitysvammatyön palvelurakenne on kehittynyt avopalvelujen suuntaan. Palvelua ostetaan sekä Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymältä että kunnilla on omia asumispalveluyksiköitä. Selkeä suuntaus on kunnallisiin palveluihin. Tulevaisuudessa tulee olemaan suuri tarve ympärivuorokautista hoitoa antavaan palveluasumiseen, sillä 60% alueen kehitysvammaisista asuu kotona useimmiten ikääntyvien vanhempien kanssa.

Vammaispalvelujen asiakasmäärä on kasvussa, erityisesti kuljetuspalveluissa väetön ikääntymisen myötä. Tulkkipalvelujen käyttö on runsasta (käyttäjiä 20 – 30). Myös henkilökohtaisten avustajien tarve on kasvanut (tällä hetkellä palkattuna 22 avustajaa).

MUU YHTEISTYÖ

Vuonna 2002 laadittu selvitys sosiaalitoimen yhteistyöstä nosti esiin useita toiminnan alueita, joissa oli listattiin yhteisiä kehittämiskohteita ja –hankkeita. Alueita olivat:

- hyvinvointistrategia ja –toimintaohjelma, jossa seudun kunnat nostivat esiin eri asiakaskohderyhmiä – lisäksi myös erityisalojen strategioita (huumestrategia, mielenterveystyön kokonaissuunnitelma)
- aktivoiva sosiaalipolitiikka syrjäytymisen ehkäisyssä ja tuetussa työllistämisessä (työllistymistä edistäviä hankkeita toimii seudulla useita ja niissä toimivat työntekijät toimivat tiiminä)
- palveluyrittäjyyden edistäminen ja tukeminen
- palvelujen järjestäminen yhteistyöllä (sosiaali- ja terveydenhuollon seutuselvitys)
- seudullinen yhteistyö järjestöjen kanssa (toteutunut erityisesti päihdehuollon järjestöjen kanssa tässä vaiheessa)
- erityispalvelutarpeet (sosiaali- ja terveydenhuollon seutuselvitys)
- vanhusten kotihoidon järjestämisen vaihtoehdot (sosiaali- ja terveydenhuollon seutuselvitys)
- tietotekniikan hyödyntäminen (eKoti – Soini)
- henkilöstön osaamisen ja ammattitaidon ylläpitäminen (koulutus Työelämän kehittämisrahoista, josta koulutus noin 80-90 lähiesimiehelle)

Näiden kehittämisalueiden toteuttamiseksi on lähtenyt liikkeelle jo useita käytännön toimintoja ja hankkeita. Myös uusia vireillä olevia on useita. Tähän saakka kuntien sosiaalijohtajat ovat ideoineet ja konkreettisesti työstäneet toiminnan oman työnsä ohelle. Nyt ollaan siinä tilanteessa, että kehittämistyön laajuus on niin suuri, että tarvitaan muita järjestelyjä. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että seudulle tullaan hakemaan yhteistä seudullista toimijaa, jonka keskeinen toimenkuva tulee olemaan jo olemassa olevien yhteistyöhankkeiden koordinointi ja käytännön arkityön hallinta sekä uusien hankkeiden suunnittelu.

YHTEENVETO

Kuusiokunnissa yhteistyön aktiivinen liikkeelle lähtö on tapahtunut vuonna 2002, jolloin seudun sosiaali- ja perusturvajohtajat laativat yhteisen kehittämistoiminnan tarvealueiden listan. Listaa on lähdetty konkreettisesti purkamaan hankkeistamalla useita eri sosiaalihuollon toimintakenttään liittyviä asioita. Laaja sosiaali- ja terveystoimen seutuselvitys on tehty keväällä 2003, joka toi esiin useita mahdollisia jatkotyöstämisen tarpeita ja mahdollisuuksia. Lisäksi muita tiettyä substanssialuetta koskevia hankkeita on toteutunut, mm. työllistymisen edistämiseen liittyvistä teemoista ja henkilöstön osaamiseen ja ammattitaidon ylläpitämiseen liittyen. Eri hankkeita on suunnattu seudun kuntien tarpeiden mukaan ja yhteistyössä myös esim. järjestöjen kanssa. Osassa hankkeita ovat olleet mukana kaikki kunnat, osassa vastuualueita on jaettu ja porrastettu seudun kuntien kesken ja osassa on ollut mukana vain osa seudun kunnista.

Syksyllä 2003 ollaan tilanteessa, että tähän saakka omien töiden ohella toteutettu seutuyhteistyö ei enää ole mahdollista. Seudullinen työ on koettu hyödylliseksi ja se halutaan turvata pitkäjänteisenä toimintana. Seudullisen työn kehittämiseen halutaan henkilö, joka kantaa vastuuta käytännön yhteistyön etenemisestä ja mm. hankkeiden koordinoinnista, työryhmien vetämisestä, toiminnan alueellisesta koordinoinnista, tarvittavan taustamateriaalin keräämisestä jne. Yhteistyö halutaan nostaa uudelle tasolle, jossa palvelu- ja toimintarakenteen seudullisesta yhteistyöstä tehdään myös strategisen tason sopimus. Seutukunta on tekemässä vuodelle 2004 kehittämishankkehakemuksen seutukoordinaattorin palkkaamiseksi.

2.4. Keski-Pohjanmaan maakunta

Kokkolan ja Kaustisen seutukunnat

Kokkolan seutukunnan keskuskunta on Kokkolan kaupunki, jossa asuu noin puolet koko seudun asukkaista. Kokkolan seutu kuuluu osana sisäasiainministeriön kansalliseen aluekeskusohjelmaan. Kokkolan ja Pietarsaaren seutukunnat ja aluekeskusohjelmat tekevät yhteistyötä, erityisesti eri teollisuuden alueilla.

Taulukko 14. Kokkolan seutukunnan väestö 31.12.2002 ja väestöennuste v. 2020.

KOKKOLAN SEUTUKUNTA								
kunta	31.12.2002				ENNUSTE 2020			
	YHT.	0-14-v.	15-64-v.	65+	YHT.	0-14-v.	15-64 v.	65+
Himanka	3177	607	2001	569	2634	381	1434	819
Kannus	6047	1272	3776	933	5433	937	3203	1293
Kokkola	35583	6633	23840	5110	34980	5986	20601	8393
Kälviä	4526	962	2933	631	4404	807	2536	1061
Lohtaja	2936	628	1785	523	2546	418	1435	693
SEUTUKUNTA YHTEENSÄ				52269	SEUTUKUNTA YHTEENSÄ 49997			

Taulukko 15. Kaustisen seutukunnan väestö 31.12.2002 ja väestöennuste v. 2020.

KAUSTISEN SEUTUKUNTA								
kunta	31.12.2002				ENNUSTE 2020			
	YHT.	0-14-v.	15-64-v.	65+	YHT.	0-14-v.	15-64 v.	65+
Halsua	1499	276	907	316	1226	181	659	386
Kaustinen	4432	866	2827	739	3925	640	2298	987
Lestijärvi	982	189	596	197	909	148	534	227
Perho	3070	722	1867	481	2371	401	1271	699
Toholampi	3678	731	2309	638	3111	526	1764	821
Ullava	1048	242	619	187	826	146	447	233

Veteli	3696	638	2351	707	3273	533	1849	891
SEUTUKUNTA YHTEENSÄ				18405	SEUTUKUNTA YHTEENSÄ 15641			

Työkokous alueella toteutui Kokkolan ja Kaustisen seutukuntien yhteisenä. Alueen kuntien sosiaali- ja perusturvajohtajilla on jo pitkä perinne yhteisille säännönmukaisille tapaamisille, joka oli luonteinen foorumi käydä keskustelua Vep-teemalla. Sosiaalijohdon tapaamiset on aloitettu lääninhallituksen aloitteesta työnohjauksen nimikkeellä, mutta ne ovat vähitellen muotoutuneet myös keskustelufoorumiksi, jossa sovitaan kuntien yhteisistä linjauksista sosiaalitoimen eri palvelumuotojen alueella. Nyt kokouksessa sovittiin myös muistion pitämisestä kokouksista, jolloin keskustelulle tulee myös pysyvämpi merkitys ja paikalle päässeet saavat viestin käydystä keskustelusta.

Mukana kokouksessa olivat sosiaali/perusturvajohtajat Lestijärveltä, Vetelistä, Lohtajalta, Kannuksesta, Kruunupyystä, Perhosta, Himangalta, Kälviältä ja Kaustisilta sekä Toholammilta sosiaalityöntekijä ja SONet BOTNIasta kehittämissuunnittelija. Kruunupyyn asema kahden seutukunnan rajalla on se, että heiltä edustaja osallistui Pietarsaaren seudun VEP-tapaamiseen, mutta Kruunupyy kuuluu myös tähän Kokkolan ja Kaustisen seutukuntien sosiaalijohdon ryhmään.

LASTENSUOJELU

Työntekijätilanne on seuraava:

Kokkola seutukunta

Kokkola 1 johtava sosiaalityöntekijä
9,5 sosiaalityöntekijää
6 perheohjaajaa
6 perhetyöntekijää
Lohtaja 1 sosiaalityöntekijä, kuuluu myös muita työtehtäviä

Kaustisen seutukunta

Lestijärvi 1 sosiaalijohtaja, kuuluu myös muita työtehtäviä
Toholampi 1 sosiaalijohtaja, kuuluu myös muita työtehtäviä
1 sosiaalityöntekijä, kuuluu myös muita työtehtäviä
Veteli 1 sosiaalijohtaja, kuuluu myös muita työtehtäviä
2 sosiaalityöntekijää
1 psykologi
1 perhetyöntekijä (kotipalvelussa)

Ennakkotehtävään vastanneista kunnista yhdelläkään ei ollut omia lastensuojeluyksiköitä. Palveluja ostetaan yleisimmin yksityisistä ammatillisista perhekodeista. Ostoperusteita ovat palvelumuoto, sijainti ja saatavuus. Kokkolanseudun terveystieteiskuntayhtymässä toimiva psykososiaalinen yksikkö tarjoaa perheneuvolan ja nuorten tuki- ja neuvontapisteiden palveluita Kokkolan, Kälviän, Lohtajan ja Ullavan asukkaille. Toholampi, Himanka ja Lestijärvi ostavat perheneuvontapalvelunsa Kannuksesta. Perhonjokilaakson perhe- ja päihdekliniikka tarjoaa palvelut Kaustisen, Vetelin ja Lestijärven kuntiin.

Yhteistyö:

Lastensuojelun alueella on myös näillä seutukunnilla monia tarpeita. Lastensuojelutyön tarve on selkeästi lisääntynyt. Seutukunnat hakivat syrjäytymisuhan alaisten lasten ja nuorten palveluihin suunnattua valtionavustusta tähän teemaan liittyen mutta eivät saaneet. Hakijana oli Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri ja aiheena olivat lapsiperheet, joiden lähipiirissä on alkoholin väärinkäytöstä tai mielenterveysongelmista liittyviä riskitekijöitä. Hanke ei mennyt läpi. Asiasta käytiin keskustelua ja sovittiin, että Kannus kutsuu tammikuussa 2004 kokoukseen tämän hankkeen uudistamisesta kiinnostuneet seutujen kuntien edustajat ja hanketta työestetään vuoden 2005 hakuun. Tavoitteena on saada joku seutukunnan peruskunnista hankkeen hakijaksi.

Lastensuojelun perhetyön kehittäminen alueen kunnissa on ajankohtainen. Kotipalvelu ei pysty vastaamaan perheiden ongelmatilanteisiin, tarvittaisiin koulutusta aiheesta ja tekijöitä työtä tekemään. Tämä olisi yksi keskeinen osa tulevaa yhteistä hanketta. Mahdollisesti yhteiseen kouluttautumiseen haetaan rahoitusta myös muualta, Himangan sosiaalijohtaja selvittää asiaa. Toinen hankkeen keskeinen aihe on erityispäivähoidon tarpeet ja myös siellä erityistyöntekijöiden kouluttautuminen ja yhdessä palkkaaminen. Myös resurssisosaalityöntekijästä on ollut keskustelua. Hän olisi henkilö, jonka toiminta-alue olisi yhtä kunta laajempi.

Lestijärvellä on tällä hetkellä perhetyöntekijä palkattuna seurakunnan ja kunnan yhteisenä. Tästä toiminnasta on hyviä kokemuksia, henkilöllä on sekä diakoniatyöntekijän että sosionomin pätevyys. Toiminta on kuitenkin loppumassa vuoden vaihteessa.

Halsua ja Ullava hakivat ja saivat valtionavustuksen syrjäytymisuhan alaisten lasten ja nuorten palveluihin suunnatuista rahoista. Perhe on paras -hankkeessa palkataan kuntiin yhteinen perhetyöntekijä. Hankkeen tavoitteena on parantaa lastensuojelupalvelujen saatavuutta, selkeyttää ja tehostaa eri osapuolten yhteistyötä sekä lisätä lastensuojelutyön osaamista. Hankkeen myötä kuntiin kootaan moniammatilliset lastensuojelun tukiryhmät ja toteutetaan koulutusta, myös nykyaikaista tietotekniikkaa tullaan hyödyntämään (videoavusteinen perheohjaus).

Tuki- ja sijaisperheitä ja -henkilöitä alueelle tarvittaisiin lisää ja aiheesta oli tässä ryhmässä puhuttu aikaisemminkin. Kaustinen on tiedottanut kuntansa alueella tästä tarpeesta ja toivoo sitä kautta saavansa uusia henkilöitä ja perheitä toimintaan. Koulutuksen järjestäminen näille henkilöille on vielä auki. Kannuksessa on parhain tilanne, siellä on saatu tukihenkilöiksi opiskelijoita, joiden turvin tukihenkilö turvataan usein 2-4 vuodeksi kerrallaan palvelua tarvitsevalle. Maksukäytännöt vaihtelevat kunnittain, tämän käytännön yhtenäistäminen helpottaisi kuntien toimintaa.

Nuorten rikosasioiden sovittelun mahdollinen seutukunnallinen järjestäminen on myös ollut keskustelussa sosiaalijohtajien tapaamisessa. Asia on jäänyt Kokkolan edustajan selvitettäväksi, mutta vielä ei ole terveisiä asiasta kuultu.

ERITYISPÄIVÄHOITO

Työntekijätilanne on seuraava:

Kokkola seutukunta

Kannus	1 kiertävä erityislastentarhanopettaja
Kokkola	2 kiertävä erityislastentarhanopettaja
	1 erityislastentarhanopettaja
	28 avustajaa
	1 ryhmäavustaja
Lohtaja	avustajia tarpeen mukaan

Kaustisen seutukunta

Lestijärvi	-
Toholampi	1 lastentarhanopettaja
	2 lastenhoitajaa
	2 avustajaa
Veteli	-

Yhdessä alueen kunnista todetaan, että puheterapiaa, musiikkiterapiaa ja erityislastentarhanopettajan työpanosta ei ole käytettävissä ja näiden palvelumuotojen saamiseksi olisi tarvetta ylikunnalliseen yhteistyöhön. Lisäksi yhteistyötä toivotaan informaation saamiseksi neuvolan ja päivähoidon yhteistyömuodoista eri kunnissa ja henkilökohtaisen opetussuunnitelman laatimiseen liittyvissä asioissa (esim. yhteinen kaavake ja suunnitelmapiirros) sekä erityislasten lausuntoihin liittyvissä asioissa.

PÄIHDEHUOLTO

Kokkolanseudun terveyskeskuskuntayhtymässä toimiva psykososiaalinen yksikkö tarjoaa A-klinikan palvelut Kokkolan, Kälviän, Lohtajan, Kannuksen, Toholammin ja Ullavan asukkaille. Vetelissä toimiva Perhonjokilaakson perhe- ja päihdekliniikka myy palveluita Kaustisille, Veteliin, Halsualle, Lestijärvelle ja Perhoon.

Huumeiden käyttäjien palvelut on koettu ongelmallisina. Yhden kunnan kokemus oli, että huumehoitoyksiköstä palaavan henkilön tilanne oli entistä heikompi, hoito ei tuottanut lainkaan toivottua tulosta. Ammattitaitoa omilla paikkakunnilla ei ole huumeongelmaisista hoitaa. Kokkolan A-kliniikka vastaa myös huumeiden käyttäjien palveluista.

Kokkolaan valmistuneessa hyvinvointiohjelmassa yhtenä osiona on tehty päihdepalvelujen selonteko ja toimenpideohjelma v. 2003. Yhtenä toimenpiteenä kaupunkiin perustetaan turvallisuus-päihde-mielenterveysneuvottelukunta, joka on koordinoiva elin ja ottaa vastuulleen huumeiden käyttäjien palveluiden kehittämisen. Kokkolassa on juuri päättynyt koulutus- ja kehittämisprojekti ”Huumeiden verkostoituneet palveluketjut”.

Yhteistyö:

Päihdepalveluiden palvelutarpeen maakunnallista kartoittamista toivotaan. Alueelle toivotaan katkaisuhuoltoasemaa. Kokkolassa toimii tällä hetkellä lähin, mutta sen toiminta nykyisissä tiloissa on vaarassa. Päihdetyöntekijän palkkaamisesta sekä ehkäisevässä päihdetyössä toivottiin yhteistyötä yli kuntarajan. Yhteistä kouluttautumista ja seudullista päihdeasiain neuvottelukuntaa esitettiin.

VAMMAISPALVELU

Työntekijätilanne on seuraava:

Kokkola seutukunta

Kannus	2 sosiaalityöntekijää, kuuluu myös muita työtehtäviä
Kokkola	1½ sosiaalityöntekijää 1 toimistos sihteeri 1½ kanslisti
Lohtaja	1 sosiaalityöntekijä, kuuluu myös muita työtehtäviä

Kaustisen seutukunta

Lestijärvi	1 sosiaalityöntekijä, kuuluu myös muita työtehtäviä
Veteli	7 kehitysvammaistyöntekijää

Kunnissa on omia yksiköitä seuraavasti:

Kannus	Kenttäpolun asuntola: 1½ työntekijää 6 asukaspaikkaa Kehitysvammaisten päivätoimintayksikkö: 2 työntekijää Kehitysvammaisten avohuollon ohjaus (lasten ja aikuisten): 2 työntekijää
Kokkola	Katarinegården (asuntola): 5 työntekijää 6 asukaspaikkaa Lumikon koti (asuntola): 6 työntekijää 10 asukaspaikkaa Mesikoti (asuntola): 2,5 työntekijää 6 asukaspaikkaa Keva-palvelukeskus: 9,5 työntekijää asiakkaita noin 100
Toholampi	Kehitysvammaisten ryhmäkoti Pesäpuu: 3 työntekijää 8 asukaspaikkaa + 1 intervalli Toimintakeskus: 3 työntekijää asiakkaita noin 30 4 henkilökohtaista avustajaa

Seutukuntien kunnista Kokkolan vammaispalvelujen palvelustrategia profiloituu tuottaja-ostaja – mallin mukaan. Esim. kaupunki ostaa kaikki mielenterveyskuntoutujien avopalvelut yksityiseltä yhdistykseltä ja ylipäänsä vammaispalveluita ja kehitysvammaispalveluita ostetaan useista eri yksityisistä yksiköistä ja yhdistyksiltä, joista suuri osa toimii Kokkolassa tai lähiseudulla. Kokkolassa on valmisteilla vammaisten hyvinvointiselonteko vuoden 2003 loppuun mennessä.

Yhteistyö:

Kannuksen kehitysvammaisten avohuollon ohjauspalveluita käyttävät myös Himanka, Toholampi ja Lestijärvi. Kannuksessa järjestetään myös kuukausittain yhteinen iltatapahtuma Himangan, Lohtajan ja Kannuksen kehitysvammaisille.

Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä on aloittanut palvelukeskuksen rakentamisen kehitysvammaisille. Se aloittaa toimintansa vuoden 2004 aikana ja tarjoaa kehitysvammaisten erityistason avopalveluita (kriisihoito, tutkimus- ja kuntoutusjaksot, tilapäishoito, palveluasuminen, autisteille suunnattuja palveluita) sekä toimii kehityspoliklinikkana.

Kannukseen on suunnitteilla RAY:n rahoituksella vaikeasti kehitysvammaisten palvelukoti, jota myös naapurikunnat voisivat ilmeisesti käyttää.

Kokemukset vammaispalvelulain mukaisesta kuljetuspalvelusta ovat, että se on kallis palvelumuoto, jota käytetään hyvin herkästi myös väärin. Kokkolan seutukunnan alueella on menossa aluekeskusohjelman taholta Efektia oy:ltä ostettu selvitystyö (Kokkolan seudun palvelustrategia). Siinä yhtenä aihealueena on vammaispalvelun kuljetuspalvelut. Näistä palveluista on tulossa yksityiseltä yritykseltä ostettava selvitys, jossa kartoitetaan olemassa oleva tilanne ja sitä kautta pohjustetaan tarvittavia muutoksia. Mahdollisuus laajentaa selvitystä myös Kaustisen seutukuntaan voisi tulla myös kyseeseen. Kaustinen on kilpailuttanut kuljetuspalvelunsa, jolloin useita palvelun käyttäjiä jäi kokonaan palvelun ulkopuolelle, koska eivät halunneet käyttää muuta kuin tuttua taksiyrittäjää.

Vammaispalvelujen käytännöistä soitetaan yleisesti naapurikuntiin mielipiteiden saamiseksi muiden käytännöistä. Yhteistyö terveydenhuollon ja järjestöjen kanssa koetaan ristiriitaiseksi. Lääkärintlausunnot ovat hankalasti tulkittavia ja asiakkaalle annetut mielikuvat näiden tahojen työntekijöiltä tekevät kunnan viranhaltijan päätöksenteon ongelmalliseksi. Kokkolan seutukunnan palvelustrategiatyössä on esitetty koulutuksen järjestämistä esim. lääkäreille vammaispalvelulainsäädännöstä.

MUU YHTEISTYÖ

Interreg III-ohjelmasta haettava hanke on Keski-Pohjanmaan liiton alulle laittama hanke, jonka esiselvitykseen on saatu jo rahoitus. Sen tavoitteena on saada maakunnan alueelle 2-3 hyvinvointiasiamiestä.

YHTEENVETO

Kokkolan ja Kaustisen seutukuntien sosiaali- ja perusturvajohtajien yhteisille kokoontumisille on jo pitkä historia. Se on foorumi, jossa käsitellään yhteisiä asioita ja tehdään yhteisiä linjanvetoja. Tätä vielä tuetaan sillä, että kokoontumisista aloitetaan muistion pitäminen. SONet BOTNIA:n edustaja on tullut mukaan ryhmään, joka tuo ryhmän toiminnalle myös uuden näkökulman. Yhteistyötä tehdään jo jossain määrin seudun kuntien välillä jo kahden tai useamman välisenä. Vuoden 2004 aikana lähdetään miettimään ainakin yhden yhteisen tarpeen ympärille hanketta, mahdollisesti myös yhteistä koulutusta tullaan järjestämään. Keski-Pohjanmaan liiton palvelustrategiatyö tiivistää

Kokkolan seutukunnan kuntien välistä yhteistyötä tiettyjen teemojen ympärillä. Samoin koko maakuntaa koskeva EU-hanke tuonee uusia muotoja yhteiselle tekemiselle ja yhteistyölle.

3. YHTEENVETO

3.1. Sosiaalihuollon erityispalvelujen kehittämisen tarvealueet ja suunnitelmat

LASTENSUOJELU

Sekä työkokouksissa käydyssä keskustelussa että ennakkotehtävien vastausten perusteella selkeästi keskeiseksi kehittämisen, yhteistyön ja yhteisten hankkeiden aihealueeksi nousi lastensuojelun toiminta-alue. Lastensuojelun ennaltaehkäisevistä työmuodoista erityisesti perhetyön kehittäminen nousi keskeiseksi tarvealueeksi. Tämänhetkinen tilanne on se, että maakuntien 57 kunnasta vajaassa 20 on perhetyöntekijä käytettävissä. Näistäkin osassa toiminta on uutta, projektina aloitettua toimintaa. Tavoitteeksi perhetyölle asetettiin perheissä tapahtuva työ, joka suunnitellaan perheille räätälöidyllä palvelusuunnitelmalla ja jonka tukena on moniammatillinen tiimi tai työryhmä.

Maakuntien kuntien pieni koko ja siitä johtuva vähäinen työntekijäresurssi sosiaalityöhön jo sinänsä aiheuttaa tarpeita yhdessä tekemiseen ja yhteistyöhön. Useista kunnista esitettiin tarve saada tukea huostaanottotoimenpiteiden valmisteluun. Pienissä kunnissa näitä tilanteita tulee vastaan harvoin, joten rutiinia valmisteluprosessiin ei tule. Myös vaikeissa lastensuojelutilanteissa konsultaatiopalvelujen ja työparin käyttömahdollisuus on tarpeen, samoin mahdollisuus saada vastauksia ja neuvoja juridisiin ongelmakohtiin. Yleisempää keskusteluna huoli pätevien sosiaalityöntekijöiden saamisesta kuntiin oli yhteinen riippumatta kunnan koosta.

Lasten ja nuorten lastensuojeluyksiköihin sijoittamisen tukeminen koettiin tarpeelliseksi. Ammatillisia perhekoteja käytetään hyvin paljon, ja niistä halutaan yhtenäistä tietoa, sekä toimintaperiaatteista, paikkatilanteesta että hinnoista. Palvelua tarjoavia yksiköitä on toisaalta paljon, mutta tarjontaa ei silti ole riittäväksi. Peruskunnan työntekijältä saattaa kulua hyvin runsaasti aikaa paikan etsimiseen sitä tarvitsevalle lapselle tai nuorelle. Tähän esitettiin mahdollisuutta ostaa tämä ”hakupalvelu”, jolloin kunnassa asiaa ratkaisevan ei tarvitsisi käydä koko tarjontavalikoimaa läpi. Hankintarenkaiden muodostaminen lastensuojeluyksiköiden palvelujen kilpailuttamiseksi ja ostamiseksi koettiin myös yhtenä hyvänä ratkaisuna tasapainottaa kysynnän ja tarjonnan tilannetta.

Muita lastensuojeluun liittyviä kehittämisen tarvealueita olivat:

- Sijais- ja tukiperheiden ja -henkilöiden saaminen käyttöön, kouluttaminen ja maksukäytäntöjen yhdentäminen
- Sosiaalipäivystyksen järjestäminen
- Lastensuojelutyöntekijöiden säännölliset tapaamiset ja yhteiset koulutukset sekä työnohjauksen järjestäminen

Lastensuojeluun liittyviä esiin nousseita hanke- ja toimintaideoita:

- lastensuojelun perhetyön kehittäminen
 - alueellinen yhteistyö – erityisasiantuntemusta ei aina synny omassa kunnassa
 - ammatillinen yhteistyö ja työnjako – lasten, nuorten ja perheiden kanssa työtä tekevät samaan verkostoon
 - ennaltaehkäisevät työmuodot – varhainen tuki
 - ammatillisen osaamisen vahvistaminen – työssä jaksaminen

→ **esim. muutaman kunnan tai yhden seutukunnan alueella toimiva työntekijä / työpari ja/tai moniammatillinen työryhmä**

- lastensuojelupalvelujen keskitetty yksikkö: esim. mahdollisuus ostaa konsultaatio- tai juridisia palveluita tai saada työpari käyttöön sitä erityistilanteessa tarvittaessa

→ **esim. maakunnallinen sopimusperusteinen yksikkö**

- lastensuojelun resurssihenkilö = lastensuojelun kehittämistyön koordinaattori
 - **samantyyppiset tarpeet nousevat esiin seuduilla, miksi suunnitella kehittämisideoita yksin, tavoiteltavampaa yhdistää tarpeet ja voimavarat**
 - **kuka resurssoi – tasapuolisin ja neutraalein toimija olisi sosiaalialan osaamiskeskus**
 - **toiminta-alueena kolme maakuntaa yhdessä**

ERITYISPÄIVÄHOITO

Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten määrä on kasvanut ja on edelleen kasvamassa. Vastaavasti resurssit hoitaa näitä lapsia ovat pienet. Seutusunnitelmatyön yhteydessä tiedot erityispäivähoidon tilanteesta saatiin 47 kunnasta, joista 15 kunnassa oli palkattuna erityispäivähoidon henkilöstöä. Lisäksi useissa kunnissa käytettiin avustajia. Erityispäivähoidon työmuotojen kehittäminen koettiin useissa keskusteluissa myös osaksi ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön kehittämistä. Moniammatilliseen toimintaan perheiden tueksi haluttiin mukaan lastensuojelun perhetyö, erityispäivähoidon palvelut ja neuvolapalvelut.

Erityispäivähoidon kehittämis- ja hankeajatuksina nousi esiin kaksi keskeistä aihetta:

- erityislastentarhanopettajien työpanoksen saaminen käyttöön, usein kahden tai useamman kunnan yhteisenä toimintana
- koko päivähoidon henkilöstöä tukevan aiheeseen liittyvän koulutuksen tarjoaminen mahdollisuuksien mukaan kaikille päivähoidossa työtä tekeväälle henkilölle
 - **esim. Varpu-, VaVu- ja vanhemmuuden roolikarttakoulutukset**

PÄIHDEHUOLTO

Päihdehuolto sosiaalihuollon erityispalveluna ei noussut erityisesti esiin työkokousten keskustelunaiheena eikä ennakotehtävien vastauksissa. Päihdeongelmaisten hoito toteutui useimmiten, kunhan asiakas vain on motivoitunut hakemaan hoitoa. Päihdehuollon A-klinikoiden ostopalvelukäytäntö on yleistä ja niitä ostetaan pääsääntöisesti maakuntien suurimmilta kunnilta; Seinäjoen kaupunki, Vaasan kaupunki, Pietarsaaren kaupunki, Kokkolanseudun terveyskeskuskuntayhtymä, Perhönjokilaakson perhe- ja päihdekliniikka ja Alavuden kaupunki. Päihdehuollon laitospalveluita on hyvin saatavilla, mutta jonkin verran toiveita esitettiin katkaisuhuoltoaseman perustamiseksi erityisesti Keski-pohjanmaan maakunnassa.

Huumeiden käyttäjien tarpeita vastaavien palveluiden lisääminen ja ammattitaidon kohottaminen huumeiden käyttäjien hoitoon koettiin haasteiksi. Yhteistä päihdetyöntekijöiden kouluttautumista mm. tästä temasta toivottiin.

Päihde- ja huumehoitoon liittyviä hankkeita oli menossa muutamia. Työkokouksissa tai ennakotehtävissä ei kuitenkaan noussut esiin uusia ylikunnallisia hankeideoita.

VAMMAISPALVELU

Vammaispalvelun tema-alueelta nousi esiin kolme yleisempää keskusteluaihetta:

- vammaispalvelulain tulkinta
- vammaispalvelulain mukaiset kuljetuspalvelut
- kehitysvammahuollon palvelut

Vammaispalvelulain tulkintaan liittyvä problematiikka herätti keskustelua työkokouksissa. Aiheeseen liittyen erityisesti puhelinkonsultaatiota tehtiin varsin paljon naapurikuntien välillä ja haettiin yhteisiä linjoja päätöksenteolle. Vammaispalvelupäätöksiin liittyvät lääkärinlausunnot ja muut asiantuntijalausunnot ja -yhteydenotot koettiin useissa kunnissa ongelmallisiksi. Yhtenevää tietoa vammaispalvelulainsäädännöstä ei ole lausunnonantajalla ja kunnan päätöksentekijällä. Se aiheuttaa ongelmia asian tulkitsemiseen. Koulutusta aiheesta pitäisi saada asiaa käsitteleville viranhaltijoille ja muille toimijoille (kunnan päätöksentekijät, lääkärit niin perusterveydenhuollossa kuin erikoissairaanhoidossa, sosiaalityöntekijät erikoissairaanhoidossa, eri sairausryhmien yhdistysten asioidenhoitajat, jne.).

Vammaispalvelulain mukaiset kuljetuspalvelut ovat palvelujärjestelmänä nopeasti lisääntyvä tarvealue. Kuljetuspalveluiden osalta jo vammaisuuden määrittely herätti pohdintaa. Ikääntyvien henkilöiden määrän kasvaminen lisää voimakkaasti tarvetta järjestää kuljetuspalvelut mahdollisimman tehokkaasti mutta luonnollisesti myös asiakasnäkökulma huomioiden. Kustannukset nousevat joka tapauksessa, jolloin järjestelmän toimivuus tulee tärkeäksi.

Kehitysvammaisten palveluiden osalta keskustelua käytiin kehitysvammaisten asumispalveluiden järjestämisestä nyt ja tulevaisuudessa. Iäkkäiden vanhempien luona asuvia kehitysvammaisia on paljon ja heidän palveluidensa järjestämiseen pitäisi ryhtyä jo nyt. Kehitysvammaisten laitoshoidon palveluita käytetään yhä vähemmän, joten peruskuntien palvelujärjestelmältä vaaditaan monimuotoisempia palveluita. Jos kehitysvammalaki ja vammaispalvelulaki yhdistetään, tulee se todennäköisesti muuttamaan kehitysvammaisten palvelujärjestelmää.

Vammaispalvelun kehittämis- ja toiminta-ajatuksia:

- vammaispalvelulain tulkinta
 - yhteiset periaatteelliset linjaukset esim. seudullisina tai maakunnallisina ratkaisuna,
- **alueellinen kuntoutustyöryhmä**
 - yhteiset säännönmukaiset tapaamiset
 - vammaispalvelulakiin liittyviin asioihin kouluttautuminen eri ammattiryhmille
- Vammaispalvelulain mukaiset kuljetuspalvelut
 - kuljetuspalvelujärjestelmän kokonaisuuden uudelleen organisointi hyödyntämällä ylikunnallista yhteistyötä
- kehitysvammaisten palvelut
 - kehitysvammaisten asumispalvelujärjestelmän luominen porrasteiseksi alueellisesti; eritasoisia palveluita tarvitsevien palveluyksiköiden ylläpitäminen alueellisesti yhteisesti sopimalla
 - intervallihoidon palvelujen kehittäminen – myös vammaisten lasten ja nuorten perhehoito- ja tukiperhe/henkilöpalveluiden kehittäminen
 - avosuojatyöpaikkojen etsiminen ja ylläpitäminen seudullisesti

3.2. Kuntien sitoutuminen

Ylikunnallinen toiminta ja yhteistyö ei ole itsestäänselvyys kolmen pohjalaismaakunnan alueella. Maakuntien 11 seutukunnan alueella yhteisiin säännöllisesti toteutuviin neuvotteluihin kokoonnuttiin kahdeksassa seutukunnassa. Sisäasiainministeriön seutukuntajaot eivät ole automaattisesti toimivan yhteistyön rajat, pikemminkin 2 – 3 kunnan yhteistyömuodot ovat luontevia niin seutujen sisällä kuin seutukuntarajat ylittäen. Vielä yhteistyö jää yhteisten kokoontumisten ja puhelinkonsultaationkin varaan. Toisaalta on alueita, joissa yhteistyö ja yhteinen toiminta on todettu perustelluksi tavaksi toteuttaa sosiaali- ja terveyspalveluita, ja silloin tätä työskentelymuotoa viedään aktiivisesti eteenpäin, sen hyödyt nähdään ja otetaan käyttöön.

Kuusiokuntien ja Suupohjan seutukunnissa on tarve panostaa laajempaan ja syvempään seutuyhteistyöhön. Asia konkretisoituu seutukoordinaattorin palkkaamiseen tähtäävänä hankehakemuksena.

Entäpä sitten kuntien sosiaali- ja terveystoimen verkostoituminen muiden toimijoiden kanssa. Oman kunnan tasollakaan ei ole aina automaattista saada oman sektorin tarvealueita esiin ja eteenpäin. Sisäasiainministeriön seutukuntaorganisaation, aluekeskusohjelmien ja maakuntaliittojen ohjelmien sisältöalueista löytyvät hyvinvointiosiot, joiden toimeenpano vaihtelee huomattavasti. Haasteeksi muodostuu se, miten päästä samoihin pöytiin keskustelemaan yhteisistä asioista ja toteuttamaan yhteisiä tarpeita. Päälimmäinen tunnelma sosiaali- ja terveystoimen toimijoilla on, että heidän tarvealueensa jäävät ”näpertelyksi” kokoluokaltaan ja sisällöltään kun rinnalla on elinkeinoelämän tai rakentamisen investointi- ja kehittämistarpeet.

Kolmas näkökulma asiaan on taloudellinen. Koska historiaa yhteiselle palvelutuotannolle ei juurikaan ole – ”tähänkin asti on pärjätty omillaan” – yhteistyön avaaminen voisi luonnollisimmin toteutua yhteisten hankkeiden kautta. Kuntien käytännön mahdollisuudet lähteä ideoimaan ja toteuttamaan hankkeita vaihtelevat suuresti. Pienet kunnat arvelevat tarpeensa olevan niin arkisia ja konkreettisia, ettei niihin hankerahoja saada. Toisaalta hankkeiden valmisteluun ei ole mahdollisuutta, samojen ihmisten vastuulla on jo useita toiminta-alueita. Kehittämistyön hankkeistaminen sinänsä sai kritiikkiä, löytyykö kehittämiselle sitä kautta pitkäjänteisyyttä. Taloudellinen tilanne useissa kunnissa, niin suurissa kuin pienissäkin, on vaikea. Kehittämishankerahojen kuntaosuuden saaminen kokoon ei ole välttämättä helppoa. Kunnille suunnatut valtionosuudet eivät ohjaudu aina sinne minne ne valtion taholta on suositeltu ohjattavaksi.

Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA on toiminut kaksi vuotta. Alueellinen orientoituminen on SONet BOTNIAn keskeinen toimintaa ohjaava näkökulma. Maakunnalliset ohjausryhmät jäsentävät ja ohjaavat toimintaa. Myös osaamiskeskuksen kehittäjäryhmät (maahanmuuttajatyön, vammaistyön, varhaiskasvatuksen, vanhustyön ja lastensuojelun) osaltaan koordinoivat alan kehittämistoimintaa ja luovat taustaa laajemmille ylimaakunnallisille ja paikallisille kehittämistoiminnoille. Kaikki kunnat eivät vielä osaa riittävästi tukeutua sosiaalialan osaamiskeskukseen, joka voi osaltaan koordinoida voimavarojensa mukaan alueellista kehittämistyötä. Kolmen kehittämissuunnittelijan työpanos 57 kunnan alueella ja väestöpohjana noin 437 000 asukasta täytyy kuitenkin suunnitella tarkkaan. Osaamiskeskusten perusrahoituksen lisääminen mahdollistaisi lähenkilöresurssin palkkaamisen ja sitä kautta kuntien toiminnallisen verkostoitumisen tasapuolisen tukemisen.

Monenlaisia haasteita ylikunnalliselle yhteistyölle sosiaali- ja terveyspalveluiden alueella siis on. Jo ylipäänsä ajatus siitä, mitä palveluita kuntalaisille tarjotaan lähipalveluina ja mitä voidaan tarjota seudullisena, vaatii peruskunnassa pohdintaa niin viranhaltijoiden kuin luottamushenkilöidenkin taholla.

LÄHTEET:

Sosiaalihuollon erityispalvelut Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla sekä Pohjanmaalla. Verkostoituvat erityispalvelut –hankkeen I-vaiheen loppuraportti. Länsi-Suomen lääninhallituksen julkaisusarja nro 20/1999

Sosiaalihuollon erityispalvelut Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla sekä Pohjanmaalla. Verkostoituvat erityispalvelut –hankkeen II-vaiheen loppuraportti. Länsi-Suomen lääninhallituksen julkaisusarja nro 12/2002

Sosiaalitoimistojen sosiaalityöntekijätilanne Länsi-Suomen läänin kunnissa vuonna 2003. Länsi-Suomen lääninhallituksen julkaisusarja nro 12/2003.

Sopijaosapuolet

Toimeksiantaja:	Länsi-Suomen lääninhallitus Sosiaali- ja terveysosasto
Toimeksisaaja:	Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus, De österbottniska landskapens kompetenscentrum inom det sociala området (SONet BOTNIA) PL 158 60101 Seinäjoki

Toimeksianto

Länsi-Suomen lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosasto ostaa Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskukselta (SONnet BOTNIA) Verkostoituvat erityispalvelut-hankkeeseen liittyvän suunnitelmatyön koskien sosiaalihuollon erityispalvelujen seudullista tuottamista Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan alueilla. Toimeksianto sisältää myös Verkostoituvat erityispalvelut-hankkeen loppuraportin tekemisen 15.12.2003 mennessä.

SONet BOTNIA teettää työn kehittämissuunnittelija Tarja Palomäellä, joka toimittaa työsuunnitelman tämän sopimuksen liitteeksi 15.9.2003 mennessä.

Toimeksiannon kesto aika

Toimeksianto alkaa 1.9.2003 ja päättyy 31.12.2003. Alustava suunnitelma on oltava lääninhallituksen ja Verkostoituvat erityispalvelut- hankkeen Vaasan alueen johtoryhmän käytössä viimeistään 31.10.2003.

Työn tekijä

Työn tekijä on kehittämissuunnittelija Tarja Palomäki.

Sosiaali- ja terveysosastossa työn etenemistä valvoo lääninsosiaalitarkastaja Lea Liukku.

Työstä maksettava hinta

Työn laajuus on neljä kuukautta. Länsi-Suomen lääninhallitus maksaa työstä 16.200 euroa. Hintaan sisältyvät työnantajan sosiaaliturva- ym maksut. Suunnitelman laatimiseksi välttämättömät matkakulut, kuten seutukuntakokouksiin osallistuminen, korvataan Tarja Palomäelle erikseen matkalaskun perusteella.

Summa (16.200 euroa) maksetaan välittömästi tämän sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen saajan ilmoittamalle pankkitilille.

Työstä maksettava hinta voi olla matkakustannuksineen korkeintaan 17.000 euroa.

Työn loppuselvityksen yhteydessä 31.12.2003 toimitetaan tilitys aiheutuneista kustannuksista lääninhallitukselle. Mikäli kustannukset jäävät maksettua hintaa pienemmiksi, tulee käyttämättä jäänyt osa palauttaa lääninhallitukselle.

Tekijänoikeudet

Työn suorittamisessa syntynyttä aineistoa ei saa ilman Länsi-Suomen lääninhallituksen suostumusta luovuttaa tai ilmaista sen sisältöä ulkopuolisille.

Sopimuksen siirtäminen tai purkaminen

Tätä sopimusta ei saa ilman toimeksiantajan suostumusta siirtää toiselle.

Jos sopijaosapuoli jättää oleellisesti täyttämättä sovittuja velvoitteita, toisella sopijaosapuolella on oikeus purkaa sopimus.

Muut ehdot

Työhön liittyvät muistiot, suunnitteluasiakirjat ja etenemistä kuvaavat raportit tulee toimittaa työn valvojalle työn etenemisen mukaan. Samoin valvojalle tulee työn valmistuttua toimittaa loppuselvitys ja tilitys kustannuksista.

Sopimuskappaleet

Tätä sopimusta on tehty kaksi samansisältöistä kappaletta, toinen toimeksiantajalle ja toinen toimeksisaajalle.

Päiväys ja allekirjoitukset

Vaasassa . . 2003

LÄNSI-SUOMEN LÄÄNINHALLITUS

Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan
osaamiskeskus (SONet BOTNIA)

Kimmo Pahkala
Sosiaalineuvos

Ulla Salonen-Soulié
Vs. kehitysjohtaja

Tavoite:

- 1 Sosiaalihuollon erityispalvelujen saatavuuden nykytilanteen (vahvuudet, puutteet, tarpeet) kartoittaminen ja alueelliset suunnitelmat siitä, miten sosiaalihuollon erityispalvelut turvataan kolmen pohjalaismaakunnan toiminta-alueella. Tehtyjen suunnitelmien perusteella pystytään hakemaan hankerahoitusta vuodelle 2004 suunnitelmien konkretisoimiseksi
- 2 Verkostoituvat erityispalvelut –hankkeen loppuraportti sisältäen lyhyen yhteenvedon VEP:n I- ja II-vaiheista

Taustaa:

VEP

STM käynnisti vuonna 1997 Verkostoituvat erityispalvelut –hankkeen. Sen tavoitteena on turvata sosiaalihuollon erityisosaamista vaativien palvelujen saatavuus kaikissa kunnissa. Hanketta on toteuttanut valtakunnallinen johtoryhmä yhdessä 12 alueellisen johtoryhmän kanssa. Hanke toteutuu kolmessa vaiheessa. Sen I-vaiheessa nostettiin esiin alueellisen yhteistyön tarve sosiaalihuollon erityispalvelujen tuottamisessa ja II-vaiheessa tavoitteena oli sitouttaa kuntia ja muita toimijoita seudulliseen yhteistyöhön ja saattaa alulle seudullisia sopimuskäytäntöjä. Hankkeen III-vaiheen tehtäviksi on asetettu edellisissä vaiheissa tehdyn työn pohjalta

- 1 tunnistaa sosiaalihuollon palvelujen kannalta luontevat yhteistoiminta-alueet ja niiden veturikunnat sekä arvioida alueiden palvelukokonaisuutta ja palvelujen kehittämistarvetta
- 2 sitouttaa kuntien johto ja muut toimijat sosiaalihuollon seudulliseen yhteistyöhön
- 3 **huolehtia siitä, että seudullinen yhteistoiminta käynnistyy alueilla ja jokainen kunta on siinä mukana tai ainakin on arvioinut oman erityispalvelutilanteensa ja osallistumisensa seudulliseen yhteistyöhön**
- 4 edistää alueellisten sopimusmenettelyjen käyttöön ottamista ja kehittämistä hyödyntäen mm. Stakesin ja Suomen Kuntaliiton asiantuntemusta sekä alueellisille johtoryhmille erikseen myönnettävää määrärahaa
- 5 tukea alueellisten asiantuntijaverkostojen luomista koskien lastensuojelua, erityispäivähoitoa, päihdehuoltoa, vammaispalveluja ja mielenterveyspalveluja
- 6 toimia yhteistyössä valtakunnallisen ekonsultaatiohankkeen kanssa mm. hyödyntäen hankkeen tarjoamia mahdollisuuksia kehittää asiantuntijoiden välistä yhteistyötä
- 7 osallistua sosiaalialan osaamiskeskustoimintaan alueellaan ja varmistaa, että Vepissä tehty työ siirtyy vuoden 2004 alusta osaksi niiden toimintaa

KANSALLINEN SOSIAALIALAN KEHITTÄMISPROJEKTI

Sosiaalipalvelujen järjestäminen 2000-luvulla edellyttää uusia toimintatapoja. Alueellinen erilaistuminen ja kasvava palvelutarve merkitsevät lisääntyvää erilaistumista palvelujen järjestämistavoissa. Tästä seuraa riski alueelliseen eriarvoisuuteen palvelujen saatavuudessa.

Selvitystyö ottaa kantaa siihen, että erityisosaamista vaativat sekä pienille asiakasryhmille tarkoitetut sosiaalipalvelut on tarkoituksenmukaisinta järjestää seudullisesti tai tarvittaessa tätäkin laajemmalla väestöpohjalla. Perusteluna seudullisuudelle on ennen kaikkea tarvittavan erityisosaamisen turvaaminen. Palvelun varsinainen tuottaja ei välttämättä ole kunta, vaan se voi yhtä hyvin olla järjestö, säätiö tai yksityinen palvelun tuottaja. Pidemmällä aikavälillä myös peruspalveluiden järjestämistä seudullisesti pidetään perusteltuna. Siten voitaisiin saavuttaa sekä säästöjä että laadullisesti paremmin kehittyviä ja erilaistuvia palveluja.

Selvitystyön **toimenpide-ehdotuksena** on, että VEP-hanke ja sosiaalialan osaamiskeskukset valmistelevat vuoden 2003 loppuun mennessä koko maan kattavasti seudulliset suunnitelmat

sosiaalihuollon erityispalvelujen järjestämisestä. Kuntien tulee sitoutua tehtyihin suunnitelmiin ja suunnitelmien pohjalta vastuulliset keskuskunnat voivat hakea hankerahoitusta vuodelle 2004.

Toteutus:

Suunnitelmat tehdään seutukunnittain seuraavasti:

Etelä-Pohjanmaa:

Härmänmaan seutu	(30 200 asukasta)	Alahärmä, Kauhava, Lapua ja Ylihärmä
Järvisen seutu	(22 200 asukasta)	Alajärvi, Evijärvi, Kortesjärvi, Lappajärvi ja Vimpeli
Kuusiokuntien seutu	(29 400 asukasta)	Alavus, Kuortane, Lehtimäki, Soini, Töysä ja Ähtäri

Seinänaapurien seutu:	Eteläiset (23 200 asukasta)	Jalasjärvi, Kurikka ja Peräseinäjoki
	Pohjoiset (59 200 asukasta)	

Suupohjan seutu	(30 300 asukasta)	Ilmajoki, Nurmo, Seinäjoki ja Ylistaro
		Isojoki, Jurva, Karijoki, Kauhajoki ja Teuva

Keski-Pohjanmaa:

Kaustisen seutu	(18 600 asukasta)	Kaustinen, Halsua, Lestijärvi, Perho, Toholampi, Ullava ja Veteli
Kokkolan seutu	(52 200 asukasta)	Kokkola, Himanka, Kannus, Kälviä ja Lohtaja

Pohjanmaa:

Kyrönmaan seutu	(17 200 asukasta)	Isokyrö, Laihia ja Vähäkyrö
Pietarsaaren seutu	(48 200 asukasta)	Kruunupyy, Luoto, Pedersöre, Pietarsaari ja Uusikaarlepyy
Suupohjan rannikkoseutu	(19 200 asukasta)	Kaskinen, Kristiinankaupunki ja Närpes
Vaasan seutu	(88 500 asukasta)	Vaasa, Korsnäs, Maalahti, Maksamaa, Mustasaari, Oravainen ja Vöyri

Seutukunnittain toteutetaan syys-lokakuun aikana työkokoukset (11 seutukuntaa), joissa kartoitetaan kuntien sosiaalihuollon erityispalvelujen olemassa oleva tilanne (vahvuudet, puutteet, tarpeet) ja arvioidaan kehittämistarpeet sekä mahdollisten sopimusten sisältö. Tarvittaessa lisäksi toteutetaan alueelliset kuntajohdon ja maakuntaliittojen edustajien seminaarikokoukset.

Työkokouksia edeltää ennakkotehtävä, joka lähetetään jokaisen kunnan perusturva-/sosiaalihoitajalle. Ennakkotehtävän liitteenä lähetetään kuntiin otteet Suomen Kuntaliiton kesällä 2002 tehdystä seudullista sopimussyhteistyötä koskevasta kyselystä ko. seutukunnan silloin ilmoittamista ostamista palveluista sekä VEP-johtoryhmän vuonna 2001 tekemästä samaa teemaa koskevasta kyselystä näiden tietojen päivittämistä varten.

Työkokouksiin kutsutaan seutukuntien kuntien edustajat, joiden toimivaltaan kuuluu sosiaalihuollon erityispalveluista päättäminen ja käytännön järjestäminen. Kutsu lähetetään kunnan perusturva-/sosiaalihoitajalle, joka päättää tarvittavasta edustuksesta tapaamisiin.

Työkokoukset järjestää Sonet Botnia:n VEP kehittämissuunnittelija Tarja Palomäki yhdessä kunkin maakunnan kehittämissuunnittelijan kanssa.

Tulokset:

On selvitetty kolmen maakunnan peruskuntien nykytilanne sosiaalihuollon erityispalvelujen järjestämisessä, olemassa olevat ja tarvittavat suunnitelmat ja tarve suunnitelmiin.

On saatu aikaan malli/malleja, joiden avulla kunnat voivat seutukunnittain tai muuten yhteistyössä sitoutua suunnitelmien jatkotyöstämiseen ja konkretisoimiseen.

Sovitaan mahdolliset vastuukunnat, jotka hakevat hankerahoitusta sosiaalihuollon erityispalvelujen järjestämiseksi seutukunnittain tai muulla luontaisesti toimivalla yhtä kuntaa laajemmalla alueella.

Seuraavat kysymykset on koottu teemoittain liittyen:

- ☺ lastensuojeluun
- ☺ erityispäivähoitoon
- ☺ päihdehuoltoon
- ☺ vammaispalveluun
- ☺ muihin erityispalveluihin

Kysymykset toistuvat samantyyppisinä aihealueittain. Toivon, että jos teillä on koottuna suhteellisen tuoretta tietoa kysymistäni asioista jo johonkin muuhun tarkoitukseen, voisin saada kopion näistä dokumenteista, jolloin teidän ei tarvitse uudelleen kirjata asioita tähän lomakkeeseen.

Toivon erityisesti, että pohtisitte kysymyksiä, jotka liittyvät kuntien väliseen yhteistyöhön ja siihen liittyviin pulmiin, tarpeisiin ja toiveisiin.

Kunta:	Pvm:
Vastaaja/t ja virka-asema/t:	

LASTENSUOJELU:

Kuinka monta työntekijää työskentelee lastensuojelun työtehtävissä kunnassanne	
Ammattinimike:	Lukumäärä:

Kunnassa oma/omia lastensuojelun palveluyksiköitä:		
Yksikön nimi:	henk.kunnan lukumäärä:	hoitopaikkojen lukumäärä ja käyttöaste:

Kunta ostaa lastensuojelupalveluita:	
Palvelumuoto, yksikön nimi ja sijaintikunta:	Asiakkaiden lukumäärä keskimäärin/ vuosi:

Millä perusteella ostopäätös on tehty (esim. sijainti, palvelumuodot, hinta, saatavuus):

Lastensuojeluasiakkaiden kokonaismäärä	v. 2001:
	v. 2002:
	v. 2003 (31.8.2003 mennessä):

Paljonko v. 2003 talousarviossa on varattu rahaa lastensuojeluun: Mikä osuus siitä ostopalvelujen rahoittamiseen:	
--	--

Onko kunnassanne arvioitu lastensuojelupalveluja **tarvitsevien** kokonaismäärää, miten ja milloin:

Saavatko kaikki tarvitsevat palvelun (kyllä/ei):
 Ellei, mitä palvelumuotoa tai -muotoja ei ole saatavissa:

Kuinka moni jää palvelun ulkopuolelle (lkm tai %):

Onko kunnassanne suunnitelma palvelun saamiseksi (kyllä/ei):
 Mikä:

Käytetäänkö ”oikean” palvelumuodon puuttuessa jotain rinnakkaista palvelumuotoa, mitä:

Onko kunnassanne tällä hetkellä meneillään lastensuojeluun liittyviä projekteja (kyllä/ei):
 Jos on, niin mitä, millä aikataululla ja keiden mahdollisten yhteistyötahojen kanssa:

Minkä kuntien kanssa teette jo yhteistyötä lastensuojelutyöhön liittyvissä asioissa ja millä tavalla:

Mihin kuntiin lastensuojeluasioissa olisi kiinnostusta avata yhteistyösuhteita:
Missä lastensuojeluun liittyvissä asioissa toivoisitte omaa kuntaa laajempaa yhteistyötä ja yhteisiä sopimusmenettelyjä / työmuotoja:

ERITYISPÄIVÄHOITO

Kuinka monta työntekijää työskentelee erityispäivähoidon työtehtävissä kunnassanne	
Ammattinimike:	Lukumäärä:

Kunta ostaa erityispäivähoidon palveluita:	
Mistä ja mitä palvelua:	Kuinka monelle asiakkaalle keskimäärin/vuosi:

Millä perusteella ostopäätös on tehty (esim. sijainti, palvelumuodot, hinta, saatavuus):
--

Erityispäivähoidon asiakkaiden lukumäärä	v. 2001:
	v. 2002:
	v. 2003 (31.8.2003 mennessä):

Paljonko v. 2003 talousarviossa on varattu rahaa erityispäivähoitoon: Mikä osuus siitä ostopalvelujen rahoittamiseen:
--

Onko erityispäivähoitoa tarvitsevien lasten kokonaismäärää arvioitu (kyllä/ei): Miten ja milloin:
Saavatko kaikki tarvitsevat palvelun (kyllä/ei): Ellei, mitä palvelumuotoa tai -muotoja ei ole saatavissa:
Kuinka moni jää palvelun ulkopuolelle (lkm tai %):

Onko kunnassanne suunnitelma palvelun saamiseksi (kyllä/ei): Mikä:
Käytetäänkö ”oikean” palvelumuodon puuttuessa jotain rinnakkaista palvelumuotoa, mitä:

Onko kunnassanne tällä hetkellä meneillään erityispäivähoitoon liittyviä projekteja (kyllä/ei): Jos on, niin mitä, millä aikataululla ja keiden mahdollisten yhteistyötahojen kanssa:
Minkä kuntien kanssa teette jo yhteistyötä erityispäivähoitoon liittyvissä asioissa ja millä tavalla:
Mihin kuntiin ja millä teemoilla olisi kiinnostusta avata yhteistyösuhteita:
Missä erityispäivähoidon alueeseen liittyvissä asioissa toivoisitte omaa kuntaa laajempaa yhteistyötä ja yhteisiä sopimusmenettelyjä / työmuotoja:

PÄIHDEHUOLTO, SISÄLTÄEN MYÖS HUUMEIDEN KÄYTTÄJIIN KOHDISTUVAT TYÖMUODOT

Kuinka monta työntekijää työskentelee päihdehuollon työtehtävissä kunnassanne	
Ammattinimike:	Lukumäärä:

Kunnassa oma/omia päihdehuollon palveluyksiköitä:		
Yksikön nimi:	henk.kunnan lukumäärä:	hoitopaikkojen lukumäärä ja käyttöaste:

Kunta ostaa päihdehuollon palveluita:	
Mistä ja mitä palvelua:	Kuinka monelle asiakkaalle keskimäärin/vuosi:

Millä perusteella ostopäätös on tehty (esim. sijainti, palvelumuodot, hinta, saatavuus):
--

Päihdehuollon asiakkaiden lukumäärä	v. 2001:
	v. 2002:
	v. 2003 (31.8.2003 mennessä):

Paljonko v. 2003 talousarviossa on varattu rahaa päihdehuollon palveluihin: Mikä osuus siitä ostopalvelujen rahoittamiseen:
--

Onko päihdehuollon palveluita tarvitsevien henkilöiden kokonaismäärää arvioitu (kyllä/ei): Miten ja milloin:
Saavatko kaikki tarvitsevat palvelun (kyllä/ei): Ellei, mitä palvelumuotoa tai -muotoja ei ole saatavissa:
Kuinka moni jää palvelun ulkopuolelle (lkm tai %):
Onko kunnassanne suunnitelma palvelun saamiseksi (kyllä/ei): Mikä:
Käytetäänkö ”oikean” palvelumuodon puuttuessa jotain rinnakkaista palvelumuotoa, mitä:

Onko kunnassanne tällä hetkellä meneillään päihdehuoltoon liittyviä projekteja (kyllä/ei): Jos on, niin mitä, millä aikataululla ja keiden mahdollisten yhteistyötahojen kanssa:
Minkä kuntien kanssa teette jo yhteistyötä päihdehuoltoon liittyvissä asioissa ja millä tavalla:
Mihin kuntiin ja millä teemoilla olisi kiinnostusta avata yhteistyösuhteita:
Missä päihdehuollon alueeseen liittyvissä asioissa toivoisitte omaa kuntaa laajempaa yhteistyötä ja yhteisiä sopimusmenettelyjä / työmuotoja:

VAMMAISPALVELU

Kuinka monta työntekijää työskentelee vammaispalvelun työtehtävissä kunnassanne	
ammattinimike:	lukumäärä:

Kunnassa oma/omia vammaispalvelun palveluyksiköitä:		
Yksikön nimi:	henk.kunnan lukumäärä:	hoitopaikkojen lukumäärä ja käyttöaste:

Kunta ostaa vammaispalveluita:	
Palvelumuoto, yksikön nimi ja sijaintikunta:	Asiakkaiden lukumäärä keskimäärin/ vuosi:

Millä perusteella ostopäätös on tehty (esim. sijainti, palvelumuodot, hinta, saatavuus):
--

Paljonko v. 2003 talousarviossa on varattu rahaa vammaispalveluun: Mikä osuus siitä ostopalvelujen rahoittamiseen:

Vammaispalveluasiakkaiden lukumäärä	v. 2001:
	v. 2002:
	v. 2003 (31.8.2003 mennessä):

Onko vammaishuollon palveluita **tarvitsevien** henkilöiden kokonaismäärää arvioitu (kyllä/ei):
Miten ja milloin:

Saavatko kaikki tarvitsevat palvelun (kyllä/ei):
Ellei, mitä palvelumuotoa tai -muotoja ei ole saatavissa:

Kuinka moni jää palvelun ulkopuolelle (lkm tai %):

Onko kunnassanne suunnitelma palvelun saamiseksi (kyllä/ei):
Mikä:

Käytetäänkö ”oikean” palvelumuodon puuttuessa jotain rinnakkaista palvelumuotoa, mitä:

Onko kunnassanne tällä hetkellä meneillään vammaispalveluun liittyviä projekteja (kyllä/ei):
Jos on, niin mitä, millä aikataululla ja keiden mahdollisten yhteistyötahojen kanssa:

Minkä kuntien kanssa teette jo yhteistyötä vammaispalveluun liittyvissä asioissa ja millä tavalla:

Mihin kuntiin ja millä teemoilla olisi kiinnostusta avata yhteistyösuhteita:

Missä vammaispalvelun alueeseen liittyvissä asioissa toivoisitte omaa kuntaa laajempaa yhteistyötä ja yhteisiä sopimusmenettelyjä / työmuotoja:

MUUT SOSIAALIHUOLLON ERITYISPALVELUT:

Missä muissa sosiaalihuollon erityispalveluissa kuntanne tekee jo yhteistyötä tai on tehnyt toimintaan liittyviä sopimuksia muiden kuntien kanssa:

Missä muissa sosiaalihuollon erityispalveluissa kunnallanne olisi halua ja tarvetta omaa kuntaa laajempaan yhteistyöhön ja sopimusmenettelyihin / työmuotoihin:
Onko yhteistyötä jo suunnitteilla jonkin erityispalvelun järjestämiseksi, mitä ja minkä palvelun:

Kiitos vastauksistanne !!

SOPIMUSMALLIT, käsitteet:

Kiinteä ostopalvelusopimus: molempia osapuolia sitova sopimus, jossa maksu perustuu esimerkiksi asukasluvun perusteella tai muuten ennalta sovittuun euromäärään.

Väljä ostopalvelusopimus: periaatteellinen sopimus, jossa kunnat voivat käyttää tiettyä palvelua, mutta maksavat palveluista käytön mukaan. Sopimus voi olla kirjallinen.

Maksusitoumus ja asiakaskohtaiset sopimukset: yksittäisen asiakkaan palvelu ostetaan sieltä, missä parhaiten järjestyy.

Seutusopimus: useammat kunnat ovat yhteistyössä tehneet kirjallisen sopimuksen tiettyjen palvelujen järjestämisestä yhteistyössä, muun muassa ”seudullinen sijaisperhepankki”, alueellinen sosiaalipäivystys, jossa kukin kunta päivystää vuorollaan tai sosiaaliasiamiesrenkaat.